

Kazys Saja

...kurio nieks nemylėjo

Skaitmeninta iš knygos:
Kazys Saja. ...kurio nieks nemylėjo. Vilnius: Alma littera, 2008.

ISBN 978-5-430-06000-8

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Turinys

Pirma dalis

Užrašai ant akmens	4
Sigitas Snaipa – būsimoji žvaigždė	7
Čiužinys	12
Dovana	16
Paslaptis	20
Laiškas	25
Girnapusė	29
Kelionė pas „senele“	35
Gaisras	40
„Šnabė“	45
Belaisvis	51
Grumtynės su čiužiniu	56
Užrašai ant aprūkusios sienos	60
Lietus	65
Istorija, kurios niekas nenorėjo išklaudyti	69

Antra dalis

Versalis	73
Drakula	81

„Tadas po blinde“	89
Skiltuvas	96
Viename suole	102
Karamelė	107
Malonės Pilnoji	114
Šventė. Džiaugsmingoji dalis	118
Liūdnoji dalis	125
Viena bėda - ne bėda	131
Stebuklas	138

Pirma dalis

Užrašai ant akmens

Miestiečiai dažnai ateidavo pasivaikščioti į senas kapines, nes čia žaliavo įvairūs medžiai, pavasariais čiulbėjo paukščiai ir buvo daug švaresnis oras.

Vieną rudenį po vasaros atostogų suvažiavę žmonės žingsniuodami įprastu taku palei kapinių tvorą pamatė keistą užrašą ant vieno visai ne paminklinio akmens.

Tą rusvą, kuosų apdergtą akmenį buvo pamėgę šunys. Nė vienas neprabėgdavo pro jį nepakėlęs kojos. O nevalyvi gyventojai prie jo daužė butelius ir kartkartėm vertė šiukšles. Dabar visus nustebino gražiai išskalti žodžiai: EIK ŠALIN! ČIA GULI TAS, KURIO JŪS NEMYLĖJOT.

Žmonės nepaisė to užrašo ir neskubėjo trauktis į šalį. Prie akmens veikia nebeliko šiukšlių, o artėjant Vėlinėms vis dažniau kas nors padėdavo gėlelę ar net palikdavo uždegtą žvakę. Būriuodamiesi žmo-

nės balsu spėliojo, kas čia toks palaidotas: vaikų
apleistas tėvas, motina? Savižudis, nuo kurio buvo
nusigręžę artimieji? Mokytojas, kurio nemėgo moki-
niai? Vieniša moteris ar koks prasigėręs valkata?
O gal čia koks nelaimėlis, kuris tik žada netrukus
pasilaidoti?

Keturkojų draugų šeimininkai nebeleisdavo jiems
savaip ženklinti šito akmens. Rūstaus veido dėdulė
viena ranka braukdamas ašarą, kita laikydamas
pavadį sakė, kad jo vilkšunis dabar čia sustoja tik
tam, kad lyžteltų akmenį ir liūdnei užkauktų. Jo
šuva, už pavadžio timpteltas, iš tikrųjų užkaukė! O
viena švelniabalsė moterėlė lazdele mosikuodama
susirinkusiems ulbavo, kad po tuo akmeniu gulinčio
žmogaus dvasia sapnuojasi jai vos ne kas naktį. Kaž-
kur lyg ir matyta, lyg ir pažįstama, bet nesisakanti
nei kas tokia esanti, nei ko pageidaujanti. Greičiau-
siai užuojautos, meilės, kurios jai žmonės pašykš-
tėjo.

Neatsirado nė vieno, kuris gyvenime nebūtų
buvęs kam nors šiurkštus ir neteisingas, ką nors
atstūmęs, nuskriaudęs, nepelnytai žmogaus neken-
tęs ar nemylėjęs. Tačiau atsirado ir toks, kuris nen-
orėjo atgailauti ir kreida ant to paties akmens užrašė:
O TU KĄ NORS MYLĖJAI?

Aš norėčiau sutikti tą maištingą žmogų. Jam pirmam norėčiau pasakyti – aš žinau, kas ir kodėl iškalė tą skausmingą, priekaištauojantį užrašą.

Visus kitus iš anksto perspėju – tai ne tokia jau trumpa istorija.

Sigitas Snaipa - būsimoji žvaigždė

Neseniai ši vieta dar nepriklausė miesto teritorijai, o dabar keli silikatinių plytų tvora apvesti pastatai jau vadinami A. Liuminio gatve.

Niekas dorai nežino, kas per vienas tas Liuminas. Vieni sako – labai didelis sukčius, kadaise čia pastatęs aliuminių indų, šaukštų ir šakučių liejyklą. Kiti prisimena, kad šį pakraštį žmonės vadino Alium arba Liuminiu. Iš čia ir kilo nei būto, nei regėto A. Liuminio vardas. Dabar tuo vardu vietiniai žmonės vadino kiekvieną čia atsikėlusį lengvos duonos ieškotoją.

Kai naujais laikais aliuminių rakandų niekas nebepirko, liejykla buvo uždaryta. Ją įsigijo kažkoks naujas *liuminas*, nusprendęs surinkti iš visų šiukšlynų panaudotus plastiko butelius ir iš jų presuoti spalvotus vazonus gėlėms.

Naujasis savininkas, prasiskolinęs bankui, kažin kur pasislėpė, „dingo kaip sūris nuo lentynos“, ir tada buvusias antrojo aukšto tarnybines patalpas užėmė dvi išibrovėlių šeimos. Pirmasis buvo Jonas Liubrikas, anot kaimynų, „kaip nuo kryžiaus nuimtas

ir ant Golgotos užlaipintas“. Golgota jis pats kartais vadino Agutę, Agotą, iš Dzūkijos kaimo atsivežtą žmoną, kuri augino devynmetį Algį ir ketverta metų jaunesnę jo sesutę Ingą.

Antroji, Snaipų šeima – iš trijų žmonių: Adolfo, Laimos ir aštuonmečio Sigitito.

Iš pradžių jie naršė visas pakampes ir patvorius ieškodami spalvoto metalo. Rinko tuos pačius, jau į gražtą susuktus šaukštus, šakutes, sulankstytus dubenis, paskui nusukinėjo nebenaudojamus vandentiekio čiaupus ir durų rankenas. Kai visų tų išteklių neliko, Liubrikai ir Snaipos į surinktus plastiko butelius ėmė pilstyti skiestą kontrabandinį spiritą. Liubrikas po pusmečio sėdo į kalėjimą, o Snaipai pavyko išsisukti. Čia jam, sako, padėjusi gražuolė žmona: „rausvos lūpos, rudos akys, dantys kaip vargonai“. Adolfas iš tiesų neprieštaravo, kad Laima tą savo grožį panaudotų šeimos pragyvenimui užtikrinti.

Jeigu tėvui išėjus atsirasdavo koks nematytas svečias, Sigitas buvo išmokytas *dingti*. Išbėgdavo į lauką arba pasislėpdavo savo įprastam karceryje – tuščioj sieninėj spintoj. Po to jis galėdavo naktį apsišlapinti arba nebaudžiamas iškrėsti kokią kitą kiaušlystę.

Būdamas blaivas Adolfas, rodos, mylėjo savo žmoną, bet pasigėręs išvadindavo ją bjauriausiaiis žodžiais, o kartais net apkuldavo taip, kad Laima po kelias dienas neišdrįsdavo žmonėms pasirodyti.

O vieną kartą, kai jiedu lyg ir draugiškai gurkšnojo alų, viso labo teturėdami tik vieną butelį, Adolfui Snaipai pasirodė, kad žmona per ilgai geria – jam gali nelikti, supykęs trenkė per butelio dugną ir išmušė Laimai du priekinius dantis. Dingo jos patraukli, viliojanti šypsena, ir dosnūs nepažįstami vyrai į Snaipienės butą nebeužeidavo.

Tada Adolfui Snaipai šovė į galvą mintis, kad atėjo metas uždarbiauti ir jų sūnui Sigitui, kuris jau pernai turėjo eiti į mokyklą, bet nesijautė sveikas.

– Tu būsi artistas, – dabar jam tvirtino tėvas. – Kada nors būsi žvaigždė. Dabar mes tave paruošim pirmam tavo vaidmeniui.

– O ką aš turėsiu daryti?

– Nieko. Sėdėsi kaip pašiktas ir nutaisęs kuo liūdnėsniį veidą sekiosi gatvėj praeivius akimis. Galėčiau lažintis, kad tu pralenksi visus tuos sukriošėlius ir tas pasmirdusias bobas, kurios poteriauja prie bažnyčių. Sėdėsi, tylėsi ir spoksosi į žmones kaip Liubriko Piksis į dešrigalį. Įsivaizduoji? Supratai?

- Visą dieną ant gatvės... - neiškentė Laima. -
Vaikams juk norisi žaisti, lakstyti.

- O esti mums visiems ar nesinori? - Adolfas
užriko ant žmonos, o sūnų vėl ėmė viliūgiškai įkal-
binėti. - Tu dar prisilakstysi. O dabar kurį laiką būsi
mūsų maitintojas. Jeigu bus šalta, pasitiesi laikraštį.

Sigitas sėdėjo tylėdamas, kaklas plonas kaip
kopūsto kotas, galva nulinkus. Atlėpusiom ausim
gaudė kiekvieną žodį ir svarstė, kaip čia bus. Žais-
damas su Algiu jis būdavo policininkas, vaidindavo
girtą savo tėvą, per televiziją matytus *teletabius*, bet
elgetos dar niekada nemėgino vaidinti.

- Jam reiktų ruoštis į mokyklą, - vėl įsiterpė
mama. - Kiti jau eis į antrą klasę, o Sigitas dar skai-
tyti nemoka.

- Nieko - pasivys. Gatvėj galės skaityti iškasas,
skaičiuoti, kiek centų įkrito į kepurę... Tik neuž-
miršk, Sigitai, - tu nesi nei koks invalidas, nei
ubagas. Turi savo namus, turi tėvus... Tu tik vai-
dini. Jeigu kas klaustų, sakyk - motina mirė, tėvas
kalėjime, senelė nesikelia iš lovos. Ir nesakyk,
kur gyveni. Meluok, sakyk - esu benamis, senelė
kaime... Visi artistai yra melagiai. Jiems nesvarbu,
ką vaidinti. Svarbu, kad užmoka. Artistas, nors ir
vaidintų ubagą, vis tiek yra karalius. O žiūrovas -

kas? Žioplys, kuris už tą žiopsojimą dar turi sumokėti.

Adolfas Snaipa mokėdavo įkalbinėti. Kai Sigitas buvo mažesnis, tėvas iš dyko buvimo įkalbėjo ir net parodė sūnui, kad tarakonai, kurių čia buvo devynios galybės, iš bėdos yra valgomi. Sugriebęs vieną mikliai paslėpė saujoj, o burnoj baigė kramtyti už dantų užkištą duonos plutelę. Sigitas patikėjęs pats medžiojo ir valgė tuos vabalus, kol mama pasibaisėjusi išklausinėjo, kas jį taip išmokė.

- Tu esi kiaulė, esi sadistas! - tada išdrožė parėjusiam Adolfui. - Išmokė sūnų tarakonais misti!

- Jis man toks pat sūnus kaip šita šliurė - mano kepurė! - atšovė Adolfas. Jis ir vėl buvo įkaušęs.

Tie žodžiai Sigitui ilgam įkrito į pačią širdį. Mėgino mamos išklausti, ką visa tai reiškia. Kad jo tėvelis iš tikro nėra jo tėtis?

- Tėtis, tėtis. Tikras tėvelis, - patikino mama.

Bet kodėl po to ji atsiduso ir pasakė Sigitui - daug žinosi, greit pasensi?

Čiužinys

Būdavo visokių dienų. Ir lietingų, ir saulėtų. Apytuščių ir piniginių. Prie elgetaujančio Sigito dažnai kibdavo apšepę *bomžai* ir bobos, rožančiais apsi-vyniojusios plaštakas, arba juos kontroliuojantys sukčiai. Jie sugriebdavo berniūkštį už pakarpos ir pasivedėję į šalį išspardydamo užpakalį, kad Sigitas nebegalėtų sėdėti gatvėj. Daug kam rūpėjo žinoti, kas jis toks, kam jis čia dirba ir kam atsiskaito.

– Aš – Algis, – meluodavo. – Liubrikas...

Tikrasis Liubrikų Algiukas buvo pamėgęs uostyti kljus, nuo kurių Sigitas kartą apsisvėmė. Algis visą vasarą turėjo prižiūrėti sesutę Ingą ir iš nuobodumo uostė, kas tik jam pakliuvo.

Galiausiai Sigitas suprato, kad už elgetavimą miesto centre jo globėjai privalo *dokoms* mokėti duoklę. Bet Snaipos to nedarė. Laima išlaipindavo Sigitą iš autobuso, atsilikusi per keletą žingsnių palydėdavo sūnų iki centro ir liepdavo pačiam susi-rasti dar neužimtą vietą. Arčiau bažnyčios, prie par-duotuvės ar šiaip, kur būdavo daugiau praeivių.

Surinktus centus apsidairydamas turėdavo sužerti į kiaurą kelnių kišenę, kad iš ten jie subyrėtų į kitą, specialiai prisiūtą gilesnį maišelį.

Viena diena jam buvo ypač sėkminga: namuose suskaičiavo uždarbį – beveik devyniasdešimt litų!

– Tėvui nesakysim, visų nerodysim, – sakė mama. – Pusę pasitaupysiu savo dantims, kitus – tavo batams, kuprinei, knygoms.

Sigitas, žinoma, sutiko. O kai ji dar pasiskundė, kad Snaipa ką benutvėręs velka iš namų ir prageria, sūnus ryžosi dar sykį paklausti, ar tėvas tikrai yra jo tėvas. Kodėl jis supykęs vadina jį *benkartu*?

– Gal tas Benkartas ir yra tikrasis mano tėtis?

– Aš jam kada nors užvošiu už tą benkartą! – pagrasino mama. – Neklausyk, ką jis vapalioja. Dabar tas žodis nieko nebereiškia.

– O anksčiau ką jis reiškė?

– Anksčiau... Jeigu netekėjusi merga turėdavo vaiką, jis ir būdavo vadinamas benkartu. O dabar tokia motina gauna iš valstybės pašalpą. Jei tu būtum benkartas, gaučiau ir aš.

Adolfas Snaipa tą vakarą grįžo išgėręs mažiau, negu norėjo. Nutrenkė į pasienį apysunkį maišą ir ėmė dairytis, prie ko čia prikibus.

- Apie ką čia šnekėjot, kad taip staiga užsiraukėt? - paklausė šnairuodamas į Laimą. - Apie mane?

- Apie tave, - atsakė ši. - Vaikas manęs klausė, kada tu pagaliau nustosi gėręs.

- O tu jo paklausk... Arba aš pats paklausiu. - Snaipa atsigrėžė į sūnų, kuris siurbčiojo liepžiedžių arbatą. - O tu kada nustosi varvinęs į lovą? Iš vakaro prisiplempi arbatos, o naktį tingi atsikelti.

- Nesibark, - geruoju prašė Laima. - Vaikas mums parnešė net keturiasdešimt litų. Grįžo sušalęs, kosti - išviriau arbatos, kad išprakaituotų.

- Sakyk - išmyžtu, o ne išprakaituotų!.. Bet aš radau jam būdą, - pasakė tėvas ir iškratė iš maišo mėlyną, nors ir nenaują pripučiamą čiužinį.

- Tą, kuri supūdei, išmesiu lauk, - pasakė jis. - O šitas, truputį kiauras, bet... Iš vakaro pripūsi ir gulėsi kaip koks karalius, kol oras išeis. Tada atsikelsi, suvaikščiosi, kur visi vaikštom, ir iš naujo pripūsi. Bus ir plaučiams mankšta, ir pasibaigs tas tavo varymas į lovą.

Sigitui tėvo dovana patiko. Kol jis pūtė tą čiužinį, Snaipa sugriebė jo išgulėtą, pradvokusį vatinį patiesalą ir išnešęs padrėbė ant šiukšlių krūvos liejyklos kiemo patvory. Naujasis čiužinys į vaikišką

lovą nebetilpo, todėl motina Sigitui paruošė gultą ant grindų.

- Bus kiečiau ir sveikiau, - sakė tėvas. - Greičiau atsikels, kai iš čiužinio oras išeis.

Jau pirmąją naktį paaiškėjo, kad oras iš to mėlyno maišo išeina greičiau, negu Sigitas spėja ką nors susapnuoti.

Dovana

Kartą, kai Sigitas, su tuo čiužiniu pernakt prisi-
kamavęs, murksojo namo šešėlyje prie kojų pasi-
dėjęs kepurę, pro šalį ėjo du vaikigaliai, vilkintys
plačiom nusmukusiom kelnėm ir vaidinantys *kietus*
skustagalvius. Žvengė kramtydami gumą ir pakeliui
spardė stulpus ir šiukšlių dėžes. Vienas, didesnis,
kažkokiu aštriu daiktu – gal peiliu ar vinim – praei-
damas rėždavo per vitrinų stiklus. Sigitas net ėmė
pavydėti jiems tokios drąsos ir įžūlumo.

Tie padaužos pastebėjo jį, greitomis kažką pasakė
vienas kitam, paskui mažesnysis nuspyrė jo kepurę
su keliais pinigėliais, o didesnysis taip kirto batu
Sigitui į blauzdą, jog tas iš skausmo suriko, o paskui
dar ilgai gaudžiai verkė ir kūkčiojo.

Tiesa, kažkokia moteris tuos vaikigalius subarė:
– Kaip jums ne gėda! Matot, kad jis už jus mažes-
nis. Ir dar toks nelaimingas.

– Mes jo nepastebėjom, – pasiteisino vienas.

– Manėm, kad į šūdą įlipom, – pridūrė kitas, ir
abu kvatodami nuėjo.

Sigitui taip skaudėjo per vidurį blauzdos, kad net nebedžiugino tą dieną dažniau į jo kepurę krentantys praeivių centai.

Ir čia jis pirmą kartą gyvenime pamatė gyvą juodaodį – negra garbanotais juodo avinėlio plaukais. Baltos kelnės, šviesūs gėlėti marškiniai dar labiau ryškino to jauno ir linksmo afrikiečio juodumą. Su juo kartuėjo šviesiaplaukė, plikabambė mergina, „iš kaspino pasisiuvusi sau sijonėlių“, kaip sakydavo mokanti siūti Algio mama.

Jiedu artėjo ne šiaip sau žingsniuodami, o tiesiog šokdami, įmantriai raitydami kojas ir skėsčiodami rankomis. Kai ta linksmoji pora stabtelėjo, Sigitas pastebėjo, kad ir negras, ir ta šviesiaplaukė turi užsidėję ausines. Tikriausiai per savo grotuvėlius abu girdi tą pačią melodiją.

Juodaodis angliškai kažko paklausė.

– Koks tavo vardas? – lietuviškai pakartojo mergina.

– Sigitas, – atsakė tas, šį sykį nemeluodamas.

– O kiek tau metų?

– Aštuoneri.

Jis dar kartą nevalingai sukūkčiojo ir susigėdęs nuleido akis. Tada juodaodis, nustojęs blyksėti baltais dantimis, atsegė nuo diržo savo grotuvą ir

padavė Sigitui. Paskui uždėjo ant galvos jam ausines. Mergina pamokė, ką jis turi paspausti, kad išgirstų į juostelę įrašytą muziką.

- Tau bus ne taip liūdna sėdėti, - pasakė ji, ir jiedu susikibę rankomis nuėjo. Juodaodis atsigrižęs dar pamojo Sigitui, o šis pralinksmėjęs taip pat jam kilstelėjo ranką.

Jis dar niekad nebuvo girdėjęs taip įstabiai skambančios muzikos. Vienoj ausinėj skambėjo dainininko balsas, kitoj orkestras, dunksėjo, tvinkčiojo žemi garsai. Iš tiesų nelengva buvo nusėdėti klausantis tokios žvalios, ritmingos melodijos.

Praėjo gera valanda, kol pralinksmėjęs Sigitas pastebėjo, kad praeiviai jam nieko nebeduoda. Toks *pižonas* su ausinukais ir nušvitusiu veidu nebebuvo vertas jų užuojautos. Nors jis ir įsidėjo dovaną į užantį, vis tiek neįstengė nuslėpti savo džiaugsmo ir nebesugebėjo kaip anksčiau vaidinti elgetos. Tik tada, kai atsistojo, vėl susopo blauzdą, ir visa koja atrodė, lyg būtų medinė, jis vėl atsisėdo ir kęsdamas skausmą graudino praeivius.

Važiuodamas autobusu namo jis vėl užsidėjo ausines. Jau buvo išmokęs apversti kasetę arba persukti juostelę. Bet čia staiga Sigitui kniistelėjo, kad šitos brangios dovanos jis negalės parodyti nei tėčiui, nei

mamai. Jie tikriausiai atimtu, paslėptu, kad ausinukai jam netrukdytu elgetauti. Tėvas juos netrukus pragertu, kaip jau pragėrė mamos karolius, apyrankę ir žiedą.

Parvažiavęs jis pirmiausia užsuko pas Liubrikus, parodė Algiui savo laimikį ir paprašė, kad jį pasaugotų. Pasilikęs vienas arba su Inga Algis galės klausytis muzikos, bet niekas neturi žinoti, kad grotuvas priklauso Sigitui.

Paslaptis

Galbūt patys moderniausi tų laikų ausinukai ir ūpą kelianti muzika iš karto pavergė metais vyresnį ir gudresnį Liubriką, Sigitą vienintelį draugą. Bet Algis sutramdė savo godumą, bent jau neparodė draugui, kad jis tirpte tirpsta dėl to japoniško daiktelio. Jis tik spaudinėjo mygtukus ir žinovo balsu abejingai paklausė:

- O ką tu darysi, kai baterijos išsieikvos? Jos jau dabar beveik išsieikvojusios.

- Nusipirksiu naujas.

- Nebijai, kad mieste kokie bičai pamatę gerai stuktelės ir tą daiktą atims?

- Mieste aš jo niekam nerodysiu. Nesinešiosiu.

- Tai kur tu jį naudos? Pats sakei, kad namie tėvas jį kaipmat nusavins.

- Rasiu kur paslėpti... Naktį įsijungęs klausysiuos.

- Naktimis tau reikia išsimiegoti, seni, kad dieną galėtum darbuotis. - Algis žinojo, kad Sigiui patinka, kai jis pavadina jį seniū. Tik dar nesugalvojo, ką už tuos ausinukus jis galėtų Sigitui pasiūlyti.

Bet jeigu kas nors labai trokšta, tam dažniausiai pavyksta. Praėjus keletui dienų Algis Liubrikas už „tą daiktą“ savo kaimynui pasiūlė ne vieną, o net tris viliojančias paslaugas.

- Pirmiausia aš tau užlopysiu tą skylėtą čiužinį, kad nebereikėtų jo pūsti naktimis. Ištaikysim proga, kai nieks nematys, nusinešim į apačią... Iki to laiko aš gausiu klijų, rasiu panašios gumos. Arba uždažysim, kad tie lopai taip nekristų į akį.

Sigitas suprato, ko Algis už tai panorės, ir jau iš anksto purtė galvą.

- Palauk, seni, nepurtyk galvos, tu pirmiau išklausyk... Esi daug matęs, daug iškentėjęs, bet dar tikriausiai nežinai, kuo skiriasi mergaitė nuo berniuko. Žinok - aš jau Ingai sakiau, beveik susitariau... Ji sutiks mums pasirodyti plika. Tu supranti?

Sigitas dar atkakliau purtė galvą. Kai buvo gero- kai mažesnis, jie visi trys - Sigitas, tėtis ir mama - kaip niekur nieko maudėsi kaimo partyje.

- Nenori - kaip nori... - šaltai pasakė Algis. - Aš dar nepasakiau paties svarbiausio. Tikrai išsižiosi, kai sužinosi.

Sigitas ir taip jau buvo laikomas žiopliu, išsižiojėliu, dažnai pamiršdavo užčiaupti lūpas, todėl atrodė kažko nustebęš arba išsigandęs. O Algis - atvirkš-

čiai: jis buvo siauralūpis, galvodamas krutindavo žiaunas, tarsi kramtydamas mintį kaip sudžiūvusį žirni.

- Aš žinau vieną mirtiną paslaptį, kurios už jokių pinigų nenusipirktum, - pasakė jis ir reikšmingai nutilo. Laukė, bet Sigitas ausinukų jam dar nepasiūlė.

- Pasakysiu tik tiek, - pridūrė viliodamas Sigitą, - tu nesi Snaipa, nes Adolfas ne tavo tėvas. Aš galbūt gausiu į kailį, bet atskleisiu tau paslaptį, jei tu man perleisti tą negro dovanėlę. Vienam laikrašty buvo parašyta, kad šiaip sau, už ačiū net arklys arkliui sprando nepakaso.

Sigitas galvojo, dvejojo, svarstė, kol net seilė nuo lūpos dryktelejo. Galiausiai pamėgino šį tą išsiderėti:

- Bet tu paskolinsi man, kai tavęs paprašysiu? Kai norėsiu dar tos muzikėlės paklaudyti...

- Žinoma! Aišku kaip dieną, - patikino Algis. - Kada tik panorėsi.

Ir atkišo ranką, kad Sigitas paspausdamas ją sutvirtintų sandėrį. Kai šis tai padarė, Algis dar kartą lyg susimokėlis apsidairė, pasivedėjo Sigitą, kur niekas jų nemato, ir ten paklausė:

- Ar tu žinai, su kuo mano tėvas dabar atlieka bausmę? Kitą savaitę tikriausiai juos abu išleis.

Sigitas gūžtelėjo pečiais - iš kur jis žinos...

- Mano tėvas ten susidraugavo su tavo tėvu. Su Jurgiu Jomantu. Užsirašyk sau ant kaktos - tu esi ne Snaipa, o Sigitas Jomantas.

- Jomantas... Tai kodėl mama man...

- Todėl, kad jos visos meluoja. Diedai geria, o bobos meluoja. Klausykis toliau. Ta „muzikėlė“ tau patiks labiau... Nori žinoti, kaip viskas buvo?

- Žinoma, kad noriu.

- Tavo mama tave dar nešiojo pilve, kai tavo tėvą pasodino. Aš tau, rodos, sakiau, iš kur mes visi atsi-
randam?

- Sakei.

- Tai va, seni... Jurgis Jomantas, tikrasis tavo tėvas, draugavo su tavo mama, o paskui ją pradėjo kabinti toks tipas, sugrįžęs iš Amerikos ar Anglijos. Vieną sykį jie nuvažiavo visi trys prie ežero, ir tas gerai *įkalęs* amerikonas pamėgino tavo tėvą nuskan-
dinti. Pamatė, kad jam nepavyks, pradėjo teisintis, kad jis atseit gelbėjo skęstantį... O tas Jurgis nei skendo, nei ką. Ant kranto abu pradėjo aiškintis. Gal Jurgis, tavo tėvas, ir nenorėjo jo užmušti, bet... Pataikė akmeniu į galvą ir buvo nuteistas dešim-

čiai metų. O kai tu gimei, tavo motina ištekėjo už
Snaipos. Pasiklausk, jeigu netiki. Tik nesakyk, iš ko
sužinojai. Viskas! O dėl to čiužinio - sakiau - kada
norėsi, tada ir užlipdysim.

Laiškas

Mieste elgetaudamas, nors ir ujamas iš vienos vietos į kitą, Sigitas užtektinai turėjo laiko pagalvoti, ar jam verta išsižadėti netikro tėvo ir kabinti motinai akis, kam ji iki šiol melavo. Gal tas Jurgis Jomantas, kurio jis nėra matęs, – dar didesnis girtuoklis, užmušęs žmogų, nevaldantis nei liežuvio, nei rankų? Mama turbūt žino geriau, jeigu taip stengiasi įtikinti Sigitą, kad jis sau kito tėčio nebeieškotų.

Pastaruoju metu Sigitas nebesišlapino į savo gultą, o patėvis nė karto nebebuvo įstūmęs jo į „karcerį“. Visus parneštus pinigus dabar pasiimdavo mama. Adolfas Snaipa lyg ir nustojo gerti, visai dienai išeidavo taisyti aplamdyto Balvočiaus *merso*. Tas Balvočius, matyt, buvo turtingas žmogus, jis ruošėsi perimti buvusią liejyklą ir savo mercedesui negailėjo pinigų. Snaipa surasdavo reikalingų dalių, pažįstamas pardavėjas užrašydavo gerokai didesnę jų kainą. Todėl Adolfas vakarais grįždavo patenkintas, linksmas, o vieną kartą net parnešė Laimai, Sigito mamai, didelę puokštę jazminų.

Toji dabar vaikščiojo po skudurynus, supirkinėjo Sigitui, būsimajam pirmokui, drabužius rudeniui ir žiemai. Ji dar pradėjo lankytis pas dantistą, kuris turėjo įstatyti jai tuos išmuštus dantis.

Nežinia, ar Sigitas kada nors būtų jai prasitaręs apie tai, ką anądien išgirdo iš Algio, jeigu iš nuteistųjų kolonijos nebūtų sugrįžęs Jonas Liubrikas. Jis, jo žmona Agutė ir Algis – visi jie buvo įsitikinę, kad už spirito kontrabandą ir *pilstuko* gamybą įkliūti turėjo ir Snaipa. Greičiausiai *patepė* policiją, įkišo savo kaimyną ir išėjo „sausas“.

Beveik metus sėdėjęs Liubrikas parvežė Sigitui laišką. Nuo to paties Jomanto, apie kurį jam nemelavo Algis. Jis ir perskaitė Sigitui, kas tame laiške buvo parašyta.

Sūnau!

Šį mano laišką tu gausi į rankas. Tie, kuriuos siunčiau paštu, tavęs tikriausiai nepasiekdavo.

Čia atlikdamas bausmę sužinojau du skaudžius dalykus. Tai, kad tu iki šiol nežinai, kas yra tavo tėvas, ir kad namiškiai verčia tave gatvėse elgetauti. Aš greitai išeisiu į laisvę,

surasiu tave ir padarysiu viską, kad jie tavęs daugiau nebeskriaustų.

Patėviui ir mamai to laiško nerodyk – aš pats sugrižęs su jais pasikalbėsiu.

Lik sveikas, laikykis!

Jurgis Jomantas, tave mylintis tėvas

Nors ir buvo pasakyta to laiško niekam nerodyti, Sigitas neiškentė. Parodė mamai ir dar pasakė, ką buvo girdėjęs iš Algio.

Laima, nugara užstojusi lentyną su buteliais, priglaudė sūnų, kad tas nematytų nei tų, jau išgertų butelių, nei jos ašarų, ir garsiai atsiduso, beveik suaimanavo:

– Vaike, vaikeli... Viskas buvo ne taip. O jeigu ir taip, vis tiek nežinau, kaip tau, tokiam mažam, paaiškinti.

– Aš jau nebe mažas, mama. Net Algis mane vadina seniū.

– Taip, seni, taip... Jeigu taip nori... Adolfas nėra tavo tėvas. Bet kur tu rasi geresnį? Kur aš, pati viena su kūdikiu... su tavim ant rankų būčiau radus?.. O tas Jurgis, tas Jomantas, žinok... Gal ne kas kitas, o jis ir užmušė tavo tikrąjį tėvą. Nugalabijęs vieną, jis

gali ir Adolfą, ir mane kada nors... Bijau aš jo kaip ugnies. Tik tiek tau galiu pasakyti.

- O ką man - į tą laišką? Ką mes jam parašysim?

- Nieko. Arba tegu Algis parašo už tave: „Mes gyvenam gerai. Aš jau greitai pradėsiu lankyti mokyklą. Aš turiu savo tėtį ir man kito nereikia. Mama taip sako, ir aš taip manau“. Ar atsiminsi?

Sigitas palinksėjo, žadėjo atsiminti.

Girnapusė

Jurgis Jomantas būdamas maždaug Sigito amžiaus manė, kad akmenys gali išdygti ir augti kaip grybai. Tinkamaj arba visai netinkamaj vietoj. Ir kad juos po truputį graužia didelės ir mažos skruzdės. Tuo metu į Mosėdį buvo atsikėlęs jaunas daktaras Vaclovas Intas, mylintis akmenis kaip Jurgio močiutė – jurginus ir bijūnus. Intas mėgino išgydyti Jurgelio mamą, bet matydamas, kad jam tai nepavyks, patarė jai gultis į Skuodo ar net į Klaipėdos ligoninę.

– Mama, kas tau yra? – klausinėjo sūnus, prie skruosto glausdamas jos ranką.

– Man – akmenys, vaikel, akmenys. Mano kepenys, inkstai priaugę akmenų.

– Ar jie jau dideli? Kaip mano kumštis ar kaip pupos?

– Tikriausiai yra visokių. Kuo didesnis akmuo, tuo labiau skauda.

– O ką tu darysi, kad jie nebeaugtų? Jeigu Klaipėdoj tau juos išpjaus, parvežk bent vieną parodyti.

Dabar jau mama priglaudė Jurgelio ranką prie degančio skruosto, ir jis pajuto, kaip per ją ritasi ašaros.

- Gal tu užsikrėtei, kai mes dėliojom akmenis aplink močiutės darželį? - sūnus vis dar šnekino mamą, nes buvo matęs, kad ir daktaras daro tą patį, norėdamas viską žinoti.

- Ne, ten buvo kitokie... - sakė mama. - Ten buvo geri akmenėliai.

- Tai gal man atnešti tų, pačių geriausių? Sakei - kaip saldainiukų, kad tu galėtum juos nuryti? Gal jie išvarytų tuos, nuo kurių tau skauda?

- Atnešk, - sutiko pavargusi mama. - Bene žmogus žinai, nuo ko susergi ir nuo ko gali pasveikti.

Jurgis nubėgęs į paupį pririnko visą saują pačių gražiausių, glotniausių akmenėlių. Pamėgino - vieną pats be didelio vargo prarijo ir parnešė gulinčiai mamai.

- Paduok vandens, - paprašė ji. - Ir niekam nesaiky, nesigirk nei tėvui, nei babai, kad mane gydai.

Tačiau *babai*, Jurgio senelei, kuri ilgiausiai prapuldavo bažnyčioj, mama pati pasisakė. Pasidžiaugė, kad nuo tų Bartuvos akmenėlių jai pasidarė geriau...

Mirtis ją pasiėmė baigiantis žiemai, kai tie akmenėliai buvo apsnigę arba pasidengę ledu. Jurgelis

lankydamas mokyklą nebe taip dažnai prisėsdavo prie motinos lovos, o kai ją išvežė į Klaipėdą, visai jos nebematė.

Tų pačių metų vasarą našlys Jurgio tėvas įsidarbino Klaipėdos laivyne ir net šešetui mėnesių *išėjo į jūrą*. Namai be žmonos jam buvo pasidarę nemieji. O Jurgiui – be mamos ir tėčio – tuo labiau. Kiek įstengė, tiek padėjo babai, bet jį vis labiau traukė Vaclovas Intas, pats geriausias Jurgelio mokytojas. Žmonės iš to daktaro dažnai pasišaipydavo sakydami, kad jis sau ieško „akmeninės bobos“. Mat išgirdęs apie kokį nors akmenį, kurį melioratoriai, laukų tvarkytojai, ruošiasi giliai užkasti arba susprogdinti, Intas skubėdavo jo gelbėti tarsi kokio nelaimės ištikto ligonio. Apžiūrėjęs kam nors kliudantį riedulį dažais paženklindavo jį eilės numeriu ir ieškodavo talkos, kad galėtų jį parsigabenti į Mosėdį.

Taip miestelyje tarp medžių atsirado didžiulių, išpūdingų akmenų alėjos. Kiekvienas riedulys, anksčiau kliudęs žmonėms dirbti žemę, čia pasirodydavo visa savo didybe. Daug kam atrodė gražus ir vertas pagarbos.

– Dievas gali sukurti akmenį, kurio pats neišstengia pakelti, – juokaudamas kalbėdavo Intas dide-

liems ir mažiems talkininkams. – Tam reikalui jis ir nulipdė Adomą, nulipdė žmogų, kuriam joks akmuo nėra per sunkus.

Vėliau paūgėjusiam Jurgiui jis pasakė, kad galytėtis su akmeniu kur kas lengviau negu paveikti užsispyrusį žmogų. Bet visų sunkiausia ryžtis ir bent kiek aptašyti save.

Vaclovas Intas rinko ne tik benamius laukų akmenis, bet ir senovinius akmeninius kirvius, buožes ir ietgalius. Akmens lovius, granito piestas ir girnas. Rikiuodamas įvairaus dydžio girnapuses – nuo didžiausios iki mažiausios – jis papuošė kelią į akmenų sodą ir davė jam gražų pavadinimą iš vienos žemaitiškos dainos: „Ried ratai, ried rateliai, ried mažieji tekinėliai“.

Tai mažėjančių girnapusių eilei trūko vieno vidurinio „tekinėlio“, kaip tik tokio, koks ant šulinio svirties kabėjo Jomantų sodyboje. Jurgis nieko nelaukdamas surado seną kibirą, prikrovęs akmenų pririšo prie svirties galo, o girnapusę įrito į karutį ir nuvežė Vaclovui Intui.

Keista, bet Jurgelio bāba, dar nemačiusi, ką jis padarė, pradėjo dejuoti, kad jų šulinio vanduo pasigadino. O kai išvydo ant svirties galo tą aplamdytą ir surūdijusį kibirą, ji jau nebedavė Jurgiui ramybės.

- Užkabink atgal tą girnų akmenį! Be jo vanduo ir liks atsiduodantis dumbly.

- Baba... Juk tas svirties galas iškyla, o ne panyra, kai semiu vandenį, - aiškino Jurgis. - Nuo to vanduo negali pasikeisti.

- Matyt, gali, jeigu mane pykina. Ir pačiai pikta, kad tu nesiklausęs kažkur nujojai mūsų akmenėlių. Dar mano mamos mama su juo maldavo kruopas, maldavo miltus... Kai tu semdavai vandenį, tas akmuo iškildavo kaip ostija kunigo rankose, aš atsidūsėdavau ir sukalbėdavau *amžinatilsį* už tuos, kurie tą girnapusę glostė, maldami meldėsi, dainas dainavo...

Nieko nepadarysi - teko Jurgeliui tą akmenį paršivežti atgal ir vėl užkabinti ant svirties drūtgalio. Bet už tą mėginimą savivaliauti jis buvo skaudžiai nubaustas. Kai, rodos, viskas buvo sutvarkyta, nuo papuvusios svirties nusprūdo grandinė, kuria buvo perverta girnapusė, ir akmuo nukrito Jurgeliui ant kojos. Sutrupino tris kaulus, ir Jurgis Jomantas liko truputį šlubas. Su ta bėda jis pamažu apsiprato ir net džiaugėsi, kad jo nepaėmė į sovietų armiją. Tikriausiai būtų atsidūręs Afganistane, iš kurio daugelis nebesugrįžo.

Vēlīau Jomantas išmoko doroti akmeni ir, prisimindamas Vaclovo Into žodžius, tikėjosi taip aptašyti save, kad jį galėtų pamilti viena gražuolė, viena linksmuolė... Jos vardas buvo Laima, būsimoji Sigito mama.

Kelionė pas „senele“

Taigi Sigitas visa, ką norėjo, susakė mamai ir patikėjo tuo, ką iš jos išgirdo. Paskui paprašė, kad Algis parašytų Jomantui atsakymą: Sigitas gyvena gerai, savo tėčiu vadina Adolfą Snaipą, kuris dabar nebegeria ir nebesimuša.

Gyvenimas vėl pasidarė vienodas ir nuobodus. Menkas malonumas dieną dieną sėdėti gatvėje, mirkti lietuje ar markstyti nuo saulės. Jis buvo gir-dėjęs, jog iš nuobodumo daugeliui ištįsta nosis. Kad taip neatsitiktų, Sigitas mintyse skaičiavo jo kepu-rėn sumestus praeivių centus, išmoko perskaityti visus matomus užrašus ir žinojo, iš kiek raidžių visi tie žodžiai susideda.

Jo namuose nebuvo taip ramu. Adolfas Snaipa su vienu mechaniku baigė remontuoti *mersą*, atšventė gerą atlyginimą, o kažkokie vagys, to ir telaukę, nušvilpė vos tik sutaisytą limuziną. Net Balvočiaus šuva nesulojo. Policija buvo areštavusi Adolfą, visą parą išlaikė ir paleido.

Pagaliau baigėsi Sigito laikina ramybė. Mieste prie jo priėjo labai rimtas pagyvenęs vyras ir kaž-

kur matyta moteris – saldžiabalsė ir labai skvarbiom akim. Ar tik ne ji anądien jam padavė gardžią bandelę ir patarė ištisai nesėdėti ant šalto cemento. Juk jis galėtų tarpais pavaikščioti.

Dabar ta moteris su tuo nepažįstamu vyru priėjusi paklausė:

– Tu tikriausiai nevalgęs? Kelkis, eime – ten, lauke, susėsim, užkąsim ir pasišnekėsime.

– Dabar jam – darbo valandos... – už elgetaujantį vaiką atsakė vyriškis.

Sigitas beveik nuolatos buvo alkanas. Vakaraus mama sakydavo:

– Neprisivalgyk. Naktį vėl apsičiurosi.

O rytais:

– Per daug neprisikimšk, mieste tupyklos nesusirasi.

Pietų metas jam būdavo pats pelningiausias, pavalgę žmonės dažniau įmesdavo jam į kepurę smulkiųjų. Todėl jis mėgino nuo to pono ir ponios kvietimo išsisukti: nenoriu, nereikia, aš vėliau pavalgysiu...

– Kiekvienoj tarnyboj būna pietų pertrauka, – nenusileido moteris. Ji kalbėjo švelniu, bet įsakmiu balsu.

Tad Sigitas nerangiai atsistojo, ir visi trys kiek paėję susėdo prie stalelio po dideliu skėčiu. Vyriškis užsakė tris porcijas šaltibarščių, sutarė, kad visi valgys bulvinių blynų, desertui jie atsigers kavos, o Sigitui paprašė ledu. Laukdami, kol jiems bus paduota sriuba, tie du ponai pradėjo klausinėti, koks Sigitos vardas, pavardė. Kur jo mama, kur tėtis, ar Sigitas jau lankė mokyklą...

- Dar nelankiau, bet jau skaityti moku, - pasigyre šis.

- Kaip vadinasi ta parduotuvė? - paklausė moteris. - Matai tas dideles raides?

- Matau... Kur sėdi, ten ir SĖDĖK, - „perskaitė“ Sigitas.

- O mums atrodo, kad ten - tik vienas žodis: KĖDĖS.

- KĖDĖS iš vieno galo, o iš kito SĖDĖK, - paaiškino berniukas, kuris tą užrašą jau buvo visaip išstudijavęs.

Vyras ir moteris linksmi nusijuokė ir ėmė klausinėti, kas tai Sigitos senelei, kuri iš kaimo jį siunčia į miestą elgetauti.

- Ji šlapinasi į lovą... - sumišęs atsakė Sigitas.

- O kodėl ji taip daro?

- Todėl, kad ją primušė... Toks girtas dieras, kuris dažnai pas mus užėina.

- Jis ir tave muša?

- Kartais...

- Ar jūs ten turit kokių nors gyvulėlių?

- Turime šunį, turime katiną... Ir labai daug tarakonų.

Sigitas nuraudo pajutęs, kad šito jam sakyti nereikėjo. Tačiau nei ponas, nei ponia iš jo nesišaipė.

- Žinai ką, - tarė ji, kai Sigitas baigė valgyti ledus. - Mes tave parvešime namo. Pažiūrėsime, kaip tu gyveni, ir pasistengsim padėti. Ne tik tau, bet ir tavo senelei.

Ir kaip tu jiems atsisakysi? Visi nuėjo prie automobilio, vyriškis pasisodino Sigitą šalia savęs, kad jis rodytų kelią. Iš pradžių suglumęs Sigitas rodė gatvės, kuriomis autobusas jį nuveždavo iki Liuminio gatvės, paskui susigriebęs liepė pasukti į priešingą pusę.

Moteris sėdėdama jam už nugaros vis nesiliovė klausinėjusi:

- O už ką tavo tėvelis buvo nuteistas?

- Girti buvo, susimušė... Jis ir užmušė tą, kuris pirmas pradėjo.

- O toji senelė, pas kurią važiuojam, - tavo tėčio ar mamos mama?

- Nežinau. Ji man senelė, ir tiek.

Kai jie išvažiavo iš miesto, Sigitui nebesisekė atsakinėti į jų klausimus, baugino nepažįstamos vietos, platūs laukai be namų. Gal jau seniai metas prisipažinti, kad jokios senelės jis neturi, o melavo todėl, kad jam taip buvo prisakyta?

Besidairydamas ir bespuurdėdamas jis netyčia *purptelėjo*. Mama jam buvo sakiusi: po šaltibarščių nei ledų, nei saldinių nevalgyk. Nespėsi pirsčioti, žmones atbaidysi.

- Man suskaudo pilvą, - susigėdęs pasakė. - Sustokit, aš nubėgsiu už krūmų.

Jie, žinoma, sustojo. Sigitas peršokęs griovį atsidūrė šaltalankių krūmyne. Pritūpė, įsitikino, kad jo niekas neseka, ir kiek tik įkabindamas pasileido per laukus, per pievas, per kažkieno bulves - atgal į tą pusę, iš kur jie atvažiavo.

Gaisras

Tą dieną jis namų nepasiekė. Iš kažkur atsira-
dęs margas palaidas šuva įvijo bėglį į šiaudų stirtą,
sustumtą kombainui nukirtus javus. Kokie tai buvo
javai, Sigitas nemokėjo atskirti. Įsirausęs į šiaudus
truputį paverkė, padūsavo, paskui suklušo išgirdęs,
kaip krebžda ir cirpauja pelės. Čia netrūko ir žvir-
blių, suskridusių ieškoti peno. Ir žiogų, kurie saulei
leidžiantis atnaujino savo koncertą. Sigitui pasidarė
jaukiau ir jis užmigo.

Netrukus per šiaudų apklotą ant savo pilvo pajuto
kažkieno leteną. Sigitas krūptelėjo ir visas apmirė.
Prie pat jo veido šnopavo kažkoks žvėris. Priešpil-
nio mėnulio šviesoje pamatė, jog tai tas pats margas,
galbūt benamis šuva. Lyžtelėjo Sigitui skruostą tarsi
atsiprašydamas, kad pirma jį aplojo. Dabar ieškoda-
mas draugystės margis susirangė šalia, pasiryžęs ką
tik įsigytą draugą saugoti per visą naktį.

Rytą šuo palydėjo Sigitą iki pirmosios auto-
busų stotelės priemiestyje, o toliau su juo eiti ar
važiuoti nesiryžo. Inkštė, vizgino uodegą tarsi įkal-
binėdamas – ir tu neik ten, ir tu nevažiuok, pasilik

su manim... Sigitas ilgokai jį glostė, išrovė iš paklės dvi erkes, o kai atburzgė autobusas, apkabino margį, leidosi aplaižomas ir braukdamas ašaras paliko jį stotelėj.

Nujausdamas, kad namiškiai dėl jo nerimauja, Sigitas nusprendė šiandien į savo „darbą“ nebe-grįžti. Namie papasakos, kaip jis buvo įkliuvęs ir kaip jam pavyko išsisukti.

Tėtis ir mama pagyrė Sigitą, kad jis taip „vyriškai“ pasielgė. Jie spėjo, kad tie žmonės galėjo būti iš socialinės rūpybos arba iš vaiko teisių gynimo komiteto. Sigitui tos įstaigos buvo nežinomos, Laimą ir Adolfą jos gerokai baugino. Todėl Snaipos nutarė iki rugsėjo Sigito į gatvę nebesiųsti. Tegu varto supirk-tas knygas ir „pusto padus kelionėms į mokyklą“.

Dabar buvo pats laikas susirasti Algį ir pagaliau užlopyti tą niekam tikusį čiužinį, kurį kas vakarą pūsdamas Sigitas vos galo negaudavo. Pritrūkdavo kvapo, širdis dunksėdavo kaip būgnas to linksmojo negro ausinukuose.

Vieną popietę, kai nei mamos, nei tėčio nebuvo namie, Sigitas, išleidęs iš čiužinio likusį orą, susuko į ritinį ir nusinešė žemyn į užgriozdintas liejyklos patalpas. Čia Algis jau buvo pasirūpinęs viskuo, ko tik jiems gali prireikti.

Pirmiausia reikėjo nueiti iki pelkės ir ten pripūstą čiužinį panardinti į vandenį, kad paaiškėtų, pro kur išeina oras. Jie aptiko net tris tokias vietas. Galbūt Snaipa buvo tyčia subadęs, kad naktį Sigitas dažniau pabustų ir „nusunktų bulves“.

Dabar reikėjo kiauras vietas paženklinėti flomasteriu ir parsinešus čiužinį atgal gerai išdžiovinti, kad geriau priliptų klėjais ištepiloti lopai. Tam tikslui Algis buvo atsinešęs lygintuvą ir laikraščią, kad popierius greičiau sugertų drėgmę.

Jie jau buvo bebaigią savo darbą, liko tik viena po lygintuvu džiūstanti skylutė, kai staiga prasivėrė durys ir į vidų suvirto trys piktai rėkalojantys vyrai. Vienas iš jų buvo Adolfas Snaipa. Sigitas su Algiu suskubo pasislėpti už senų padangų krūvos ir iš ten žvilgčiodami matė, kaip du nepažįstami vyrai tvirtija Sigito patėvį, mini Balvočių, jo pavogtą *mersą* ir kažkokį raktą, kuriuo vagys atrakino garažą.

- Vyrai, vyrai, vyrai!.. - dangstėsi nuo smūgių Snaipa. - Leiskit pasakyti, aš jums viską paaiškinsiu.

Pamatęs, kad patėviui iš nosies pasipylė kraujas, Sigitas sukliko ir šoko bėgti. Jam paskos nėrė pro duris ir Algis.

- Sigitai, sūnau, paskambink į policiją! - Sigitas bene pirmą kartą išgirdo patėvį jam sakant „sūnau“.

Bet iš kur jiems paskambinti? Kur jie galėtų rasti telefoną? Viena taksofono būdelė buvo prie autobusų stotelės, bet kažkokie chuliganai ten buvo išdaužę stiklus ir nuplėšę ragelį. Tačiau Sigitas vis tiek Algiui sakė – bėkim prie stotelės, gal ten autobuso laukiantys žmonės turi *mobiluką*.

Deja, tokių žmonių neatsirado. Jie turėjo palaukti, kol atvažiavo autobusas, ir iš jo išlipo trejetas keleivių. Vienas iš jų turėjo mobilųjį telefoną.

– Paskambinkit policijai, – maldavo Sigitas. – Ten, tame name, du banditai muša mano tėvą.

– Jeigu dar neužmušė... – pridūrė Algis.

Kol vyriškis suprato ir patikėjo, ką jam sako tie du berniūkščiai, iš liejyklos pastato pradėjo veržtis juodi dūmai. Užuoť iškvietęs policiją, vyriškis paskambino į gaisrinę ir pasakė, kad mato degantį namą Liumino gatvėj.

Tik dabar Algis ir Sigitas prisiminė čiužinį, apdėtą laikraščiais, paliktą kaisti lygintuvą ir visą kalną plastiko butelių, kurie taip ir nepavirto spalvotais gėlių vazonėliais.

– Viskas per tave, – suvapėjo Algis matydamas, kaip juodi dūmai jau beveik siekia baltus debesis.

– Jei ne tie mušeikos, mes jau būtume užbaigę.

- Jeigu kas mus kaltins, taip ir sakysim. Tie girti *bandiūgos* padegė.

- O jeigu tėvas klaus, kur dingo mano čiūžinys?

- Tėvas... Pirmiau sužinok, ar jis dar gyvas, tas tavo patėvis. Sakyk - jeigu ne mes, tave tikrai būtų užmušę. Bet ką sakyti man, kai mama klaus, kur mano žirklys, kur mūsų lygintuvas?

- O tie du vyrai negalėjo užėti ir niekam nematant išsinešti?

- Klausyk, seni... Nemaniau, kad tu toks žalias. Toks kvailas idiotas.

Tie žodžiai, kuriuos Sigitas išgirdo iš artimiausio savo draugo, buvo skaudesni už visus patėvio antausius ir už tą spyrį į blauzdą. Už viską, ką iki šiol jis buvo iškentęs.

„Šnabė“

Per gaisrą Snaipos ir Liubriko butai antrajam aukšte beveik nenukentėjo. Tik bjauriai aprūko grotuoti langai, nudegė dalis bituminio stogo. Didžiausia bėda, kad namo gyventojams savivaldybė atjungė elektrą ir vandenį. Jie čia buvo savavališkai įsikūrę ir, kaip nustatė ekspertai, patys sukėlė gaisrą.

Jonas Liubrikas, matyt, jau buvo anksčiau susiradęs tinkamesnę vietą ir kaimynams net sudie nepasakęs išsikraustė. Adolfas Snaipa, tą vakarą prieš gaisrą gerokai sumuštas, ištinusiu veidu ir nubroz-dinta nosim, visą savaitę negalėjo nusiskusti ir nenorėjo rodytis žmonėms. Į policiją, į daktarus nesikreipė, o Laimai pasakė:

- Aš ir pats kaip nors išsilaižysiu.

Ištardęs Sigitą dėl dingusio čiužinio, tik nusuko ausį ir paleido - suprato, kad tas čiužinys ir tie du vaikai galbūt išgelbėjo jam gyvastį.

Laima dabar kibirais nešiojo vandenį - iš tos pačios pelkės, kur vaikai maudė skylėtą čiužinį, - namuose virino eikvodama dujų balioną, o vakarais prireikus užsidegdavo žvakę. Patėvis ir mama Sigi-

tui vis kartojo, kad išgirdęs ką nors beldžiant į duris jis turįs apmirti kaip tarakonas ir jokiū būdu neatsiliepti. Jiedu kiekvienas turėjo savo raktą ir skarda apkaustytų durų niekad nepalikdavo neužrakintų.

Sigitas norėjo žinoti, ko gi jie taip bijo.

- Policijos, - sakė mama. - Kad į gatvę mūsų neišgrūstų. Ir už tą gaisrą kad mums nereiktų atsakyti. Bijom tų niekšų, kurie sumušė tėtį... Ir to žmogaus, apie kurį kalbėjau. Atsimeni? Man sakė, kad jis jau išleistas. Išėjo iš kalėjimo.

Visi trys įprato kalbėtis beveik pakuždom. Tik Adolfas Snaipa, be skausmo negalėdamas nei susilenkti, nei išsitiesti, garsiai nusikeikdavo ir vėl nutildavo.

Nenustygdamas be darbo ir be *šnabės* (taip jis vadindavo svaigalus) Sigito patėvis sugalvojo pats varyti naminę. Sutemus iš kažkur parvilko aliuminį bidoną ir prisakė, kad Laima nupirktų kelis kilogramus ruginių miltų, porą maišelių cukraus ir pakelį mielių. Miltus užplikė verdančiu vandeniu, supylė cukrų, o kai ta buiza ataušo, pridėjo mielių. Džiaugėsi, kad pusė darbo jau padaryta.

Per kelias dienas, kol tas saldimas rūgo, Adolfas sumeistravo vamzdį, kuris bidoną sujungtų su puskubiliu. O jame turėjo būti panardintas gyva-

tukas, per kurį eidami alkoholio garai turėjo virsti namine, krūmine. Bet Adolfui Snaipai labiau patiko žodis *šnabė*.

Per tuos naujus rūpesčius namiškiai greičiausiai pamiršo, kad jau poryt – rugsėjo pirmoji. Sekmadienis. Nors mokyklose pamokų dar nebus, vaikai vis tiek privalo susirinkti, apžiūrėti klases, pasveikinti mokytojus. Apie tai buvo kalbama per mažutį radijo aparatėlį, o televizorius be elektros nebeveikė.

Mama apsiskalbusi išskubėjo pas dantistą, o patėvis, pagaliau apsiskutęs, užsidėjo tamsius akinius ir išėjo pas kažkokį draugą, kad tas paskolintų *šnabei* gyvatuką.

Likęs vienas Sigitas mokėsi skaityti. Bet su mama jam būdavo kur kas įdomiau. Ji pasakydavo koki nors žodį, o Sigitas spėdavo, iš kelių raidžių jis susideda.

- Namas?

- N-a-m-a-s... Iš penkių.

- O *vanduo*?

Su „vandeniu“ buvo sunkiau. Sigitui rodės, kad ir tam žodžiui užtenka penkių raidžių.

Dabar Sigitas be mamos mėgino susigaudyti, iš kelių raidžių susideda žodis „mokinys“ arba dar ilgesnis – „vadovėlis“. Ne iš karto atspėjo. Buvo tylu,

ramu, į duris niekas nesibeldė. Taip, kaip dažniausiai būna prieš didelę audrą.

Mama parėjusi iš miesto išsitrinko galvą ir sukdamą plaukus prasitarė, kad pasibaigė dujos. Šaldytuve, kuris jau nebeveikė, rado kiaušinių, bet ir jų be elektros ir dujų nei išvirsi, nei iškepsi. Tačiau pasukę galvas jie surado išeitį: Sigitas atnešė dvi plytas, mama sustatė jas vieną greta kitos, tarp jų uždegė trejetą žvakių ir ant tų plytų užkaitė nedidelį puodą su keturiais kiaušiniais. Sigitui ir mamai užteks po vieną, o tėčiui liks du. Jis tikriausiai parneš dar ko nors nupirkęs.

Bet Adolfas grįžo tik su plastiko maišu, į kurį buvo įmurdęs varinį gyvatuką. Jis pirmiausia atidarė bidoną, įkišo pirštą į putotą skystį, palaižė ir liko patenkintas.

- Pavalgęs tuoj pradėsiu varvinti...

- Tai kad mūsų dujos pasibaigė, - perspėjo Laima. - Matai, ant ko aš verdu kiaušinius?

- Kaip tai - pasibaigė?! Juk vakar kilnojau, balionas dar pliauškéjo, dar nebuvo tuščias.

- Ir dabar dar pliauška, bet jau dujų nebėr. Išskalbiau tuos kruvinus tavo drabužius, paskui dar galvą išsiploviau.

Ji šyptelėjo norėdama, kad vyras pamatytų vėl žaviai baltuojančius jos priekinius dantis:

- Norėjau vėl būti graži...

Ir čia Adolfas jai trenkė per veidą. Paskui stvėrė nuo žvakių liepsnos tą katilėlį ir nudegęs pirštus metė jai po kojų. Supykusi Laima pamėgino atidaryti bidoną ir išversti tą raugalą ant grindų. Tada Snaipa pripuolęs griebė jai už suktukų plaukuose, paskui suėmė už pečių ir stūmė į lentyną - taip, kad iš jos net lėkštės pažiro.

Nusigandęs Sigitas vapėjo:

- Tėti, tėti, tėti...

Paskui prisiminė žodžius, kuriais patėvis tramdė tuos du banditus:

- Leisk mums pasakyti... Leisk mums pasiaiškinti.

Liovėsi šaukti, kai išgirdo motinos žodžius:

- Aš jam tuoj iškviesiu policiją.

Ji paskubom sumetė į rankinę kai kuriuos drabužius ir spruko pro duris.

Ak, tu šiokia, tokia, anokia!.. Bjauriausiais žodžiais plūdosi Adolfas Snaipa. Jis taip pat griebė iš spintos savo krepšį su įrankiais, akinius, kepurę ir tebesikeikdamas išdūmė įkandin. Sigitas išgirdo, kaip trakstelėjo užrakinamų durų spyna ir kaip jo

patēvis nudundējo laiptais ī apačią. Nusiaubtam
kambary vėl stojo tyla.

Belaisvis

Iš pradžių Sigitas nė kiek neabejojo, kad susipykę tėvai iki vakaro aprims ir grįžę susitaikys. Mama rytoj palydės jį į mokyklą, o patėvis gaus naują suskystintų dujų balioną.

Be elektros mama negalėjo išlyginti neseniai nupirkto apynaujo Sigito švarko ir kelnių. Ji tik apipurškė juos vandeniui, kad paskui išsikabėtų ir nebeatrodytų kaip „ištraukti iš karvės gerklės“. Šalia nublizgintų batų buvo paruošta kuprinėlė su knygom, kuriose daugelis žodžių Sigitui jau buvo pažįstami.

Tačiau diena jau temo, o Snaipos – nei Adolfas, nei Laima – nesugrįžo. Sigitas, dar nė pietų nevalgęs, sudorojo vieną sukiužusį, bet dar ne visai išsvarvėjusį kiaušinį. Paieškojo duonos, bet rado tik sudžiūvusio batono kriaukšlę, kurios mama nespėjo susmulkinti kotletams. Iš ryto, rodos, dar buvo geras sprindis dešros, bet duoną ir dešrą greičiausiai išsinešė alkanas patėvis. Šiandien sugrįžti jis, matyt, neketino. Besišvaistydamas kaip pusprotis

jis net paspyrė ir apvertė kibirą. Bute nebebuvo nė lašelio vandens.

Sigitas nemėgo skystai virtų, o juo labiau apyžalių kiaušinių, bet tą sukiužėlį šiaip taip suvalgė vis užsiberdamas žiupsnelį druskos. Paskui užsinorėjęs gerti atidarė bidoną ir pasisėmė degtine dvokiančios buizos. Paragavo ir net nusipurtė. Rūgšti, neskani, beveik vimdanti. Bet išmaišęs porą šaukštelių cukraus vis dėlto išgėrė.

Netrukus ėmė svaigti galva. Žvakės buvo sulaužytos, sutryptos. Nebebuvo kas veikti, ir jis nenusiengęs prigulė ant tėvų lovos. Į galvą lindo pačios baisiausios mintys. Gal patėvis pasivijo ir užmušė mamą? Gal juos abu gatvėj areštavo policija? O gal susitikę dar apsibarė, apsimušė, o paskui nuėjo į kokį restoraną taikytis? Juk ir taip yra buvę.

Iš kelių raidžių susideda žodis „restoranas“?

Skaičiavo, skaičiavo ir užmigo.

Pabudo paryčiais ir nusigando: tėvai dar nebuvo parėję. Durys užrakintos. Žadėto rakto Sigitui patėvis taip ir neįtaisė. Vandens nėra – nei nusiprausi, nei kokios arbatos išsivirsi. Už valandos jau būtų metas eiti į mokyklą, bet jau darosi aišku, kad jis pavėluos arba iš viso nenueis.

Jis paverkė atsisėdęs ant grindų ties durų ranka, tarytum gatvėj ant šaligatvio. Tik mieste kada panorėjęs galėjo atsistoti, pereiti į kitą vietą, kur daugiau žmonių. Galėjo iš jų surinkęs kokį litą suvalgyti bandelę su pienu. O čia? Ką jis valgys per dieną, jeigu visos lentynos beveik tuščios?

Iššniukštinėjęs visas pakampes, aptiko truputį bulvių, kelis svogūnus, trečdalį butelio aliejaus, šiek tiek miltų, makaronų, kruopų. Dar surado kelis degtukus ir nusprendė keptuvėj susikurti nedidelį lauželį.

Pravėrė orlaidę dūmams išeiti, ant palangės užkėlė tas dvi vakarykštes plytas, ant jų padėjo didžiąją keptuvę. Būsimam laužui pririnko popiergalių, sulaužytos žvakės gabalėlių, medkočiu peiliu suskaldė mamos *dugnelį*, ant kurio ji pjaustydavo dešrą, sūrį, daržoves. Laužas buvo paruoštas, Sigitui teliko nuskusti trejetą bulvių, į mažąją keptuvę įpilti aliejaus, įpjaustyti svogūnų ir kepinti ant lauželio liepsnos.

Jam beskutant bulves, kažkas pasibeldė į duris. Sigitas krūptelėjo, apmirė. Atsiliepti ar neatsiliepti? Mama, patėvis turi savo raktą, jie tikrai nesibelstų. Štai ir vėl. Dar trunkiau pasibeldė. Tikriausiai policija arba koks kitas pareigūnas tikrina, ar jie jau

išsikėlė. Sigitas nusprendė neatsiliepti. Bent jau tol, kol dar turi ko valgyti.

Galiausiai neprašytas svečias pasitraukė, bet Sigitui dar ilgai drebėjo rankos. Išėikvojo tris ar net keturis degtukus, kol ugnelė keptuvėj suliepsnojo. Dėžutėje liko tik du degtukėliai – vienas dar sveikas, o kitas įlaužtas ir apkramtytas. Matyt, patėvis juo krapštėsi dantis.

Sigito malkelės keptuvėj jau baigė degti, o bulvės vis dar buvo žalios. Ką čia dar į tą ugnį įmetus? Išvertęs spintelės stalčius Sigitas viename rado keliolika medinių gnybtukų skalbiniams pritvirtinti. Sugriebė juos ir sumetė į gęstantį lauželį.

Paskui jam šovė mintis, kad jis galėjo puikiausiai išsigelbėti iš tos savo bėdos, kai naktimis dar apsišlapindavo. Nebūtų reikėję to čiužinio, dėl kurio kilo gaisras, jie tebeturėtų elektrą ir vandenį... Dabar jau šaukštai po pietų, tačiau Sigitas vieną gnybtuką vis dėlto ištraukė iš ugnies ir pabandė sugnybti savo nosį. „Iš pradžių skaudėtų, – pamanė, – bet šuo ir kariamasis pripranta“. Tad įsikišo gnybtuką į kišenę.

Pavalgęs keptų bulvių jis vėl atsigėrė to paties raugo, kurį patėvis ir mama vadino *broga*. Sigitui vėl norėjosi vemti, norėjosi verksti, kad jį visi paliko ir pamiršo, kad jam jau pernai reikėjo eiti į moky-

klą. Paskui jis ėmė dar kartą krėsti namus, norėdamas rasti tinkantį raktą arba kokią nors įnagi durims atidaryti.

Grumtynės su čiužiniu

Nieko tinkamo, nieko valgomo ir nieko įdomaus neberadęs Sigitas nebeturėjo medgalių naujam laužui sukurti. Skaudėjo galvą. Bet vakarop vis tiek dar išgėrė raugo ir sutriauškino žalią svogūną su druska. Taip kartais darydavo patėvis.

Po valandos ir jis pradėjo siautėti, panašiai kaip girtas Adolfas Snaipa. Ta dingstim, kad jam dar gali prireikti malkų, ėmė talžyti vieną taburetę. Trenkė į sieną, paskui į duris, šiaip taip nulaužė koją, bet ji buvo per didelė – keptuvėj tokios nesudeginsi. Tada ištraukė iš maišo varinį gyvatuką, kurį Adolfas parsinešė iš miesto. Pamėgino ištiesinti. Pūtė į vieną, pūtė į kitą galą, bet nesugalvojo, kam jį būtų galima pritaikyti.

Gal per tą suraitytą vamzdelį pamažu čiulpiant rūgstanti *broga* nebeatrodytų tokia bjauri? Pamėgino, ir jam pasirodė, kad yra šioks toks skirtumas. Iš bėdos galima nuryti ir be cukraus. Paskui ir tarakonas, kurį jam pavyko nudobti, pasirodė visai tinkamas užkandai. Ne, tai buvo greičiausiai ne vabalas, o migdolas, nukritęs po stalą. Sigitas ropodamas

ieškojo, bene ras jų daugiau. Bet kiti buvo vikrūs, nebesidavė taip lengvai sugaunami.

Naktį Sigitą kamavo košmarai – įkyrūs ir baisūs sapnai. Vėl iš kažkur atsirado tasai purvinas, dvo- kiantis impregnuotos gumos čiužinys. Sapne jis buvo gyvas! Tiesiog lipte prilipo prie Sigito ir vis bruko jam į burną savo ventilių, tarytum spenį. Tikriausiai norėjo, kad Sigitas, kaip ir anksčiau, pripūstų tą bestiją čiužinį.

Sigitas, prabudamas ir vėl sugrįždamas į sapną, pūtė pūtė, kol čiužinys išpampo kaip dramblys, nepalikdamas lovoje jam vietos. Sigitas tupi ant lovos galvūgalio pavirtęs į žvirblį, dairosi – gal jam užteks jėgų perskristi kambarį ir pro atvirą langelį purptelti į laisvę.

„Reikia dar valandėlę pasnausti, reikia pailsėti“, – nusprendžia. Sapne jis jau mėgina skristi, bet netrukus bumbteli kaip nunokusi slyva ant to išpampusio čiužinio. O tas besotis kažkokiais būdais pačiumpa jį, tiesiog priklįjuoja prie savęs kaip kokią lopą, apžioja Sigito snapą ir pučia, kad jis vėl padidėtų, kad niekur nuo jo nebepabėgtų.

– Gana jau, gana! – kraipydamas galvą Sigitas bando išsisukti, nes tas čiužinio kvapas jį gali pravimdyti.

Bet jau per vėlu. Sigitas nebepajėgia priešintis. Jis jau kaip pripūstas balionas. Kas nors netyčia baksteltų, ir jo nebeliktų. O jis vis dar pučiasi, didėja, greit nebetilps šiam kambary.

Jau ir kambario, ir namo nebeliko. Sigitas jau kaip tas didžiulis oreivių balionas. Jei turėtų pintinę, galėtų paskraidinti Algį, Ingą arba dar ką nors.

Yra ir pintinė, yra! Tai jo kuprinė, gal šimtą kartų padidėjusi ir atsilapojusi. Iš jos tik skrenda balti kaip paukščiai sąsiuviniai... Sigitui gaila, kad viskas taip išėjo. Nuo tos graužaties jis ima sunkėti, leistis, kuprinė jau velkasi Liumino gatve ir kelia dulkes.

Ir čia Sigitas pamato, kad ją vejasi Laima, jo mama. Ji numetė rankinę, nusitvėrė kuprinės kraštą ir įlipo, šiaip taip įsirangė. Štai atbėga ir Adolfas mojuodamas gyvatuku. Kiša jį mamai, kad toji nutvėrus padėtų jam įlipti.

Sigitas atsiduso tarsi žinodamas, kad nuo to atodūsio jis beregint pakils aukščiau. Labiausiai jam norėjosi, kad mama kaip nors atpažintų jį, nudžiugusi pašauktų vardu. Bet ji žiūri į žemę, į kuprinės nepavijusį Adolfą, kuris ten keikiasi ir grūmoja jai kumščiu. Paskui pastvėręs akmenį sviedžia ir pataiko Sigitui į pilvą. Nuo to smūgio Sigitas pabunda ir vėl girdi beldimą į duris.

- Aš čia! - suriko. - Visi išėjo! Aš neturiu rakto!..

Bet kas tokį užkimusio svirplio balselių galėjo išgirsti... Sigitas pamėgino atsikėlęs prieiti prie durų, bet vos tik išlipo iš lovos ir pargriuvo. Tebebuvo apsvaigęs. Nuo to gėralo galva plyšte plyšo. Pagalvojo, kad kitą kartą ką nors pasiklos ir atsiguls prie pat durų. Tik nežinia, kada ir kas čia dar atėjęs pasibels.

Užrašai ant aprūkusios sienos

Jeigu ne Sigitas, Laima jau seniai būtų pabėgusi nuo Adolfo. Būtų sutikusi bet kur išvažiuoti ir dirbti bet kokį darbą. Jos draugė Akvilė buvo drąsesnė ir smarkesnė. Vėtrungė, kaip sakydavo žmonės. Ji seniai jau išūžė Laimai ausis:

- Susidėk per vasarą dantis, šiek tik pasitaupyk, o rudenį varom į Italiją apelsinų skinti! Matytum, kokie ten sodai, vynuogynai! O italai, jie taip mėgsta lietuvaites!..

Dėl Italijos nutaikiusi progą ji ketino pasitarti su Adolfu. Gal Sigitą vertėtų išvežti į kaimą pas Adolfo gimines, jeigu jis pats nesutinka bent porą mėnesių juo pasirūpinti?

Tačiau po to vakaro, sumušta ir įskaudinta, nusprendė šlietis prie Akvilės. Patikėjo, kad jos vaiko, „jeigu Dievas padės, kiaulės nesuės“. Nuvažiavusi parašys Sigitui laišką, pažadės Kalėdoms parvežti itališkų migdolų ir ko nors dar – ko tik jis panorės.

Akvilė patarė, kad Laima išvažiuodama parašytų ir Jomantui. Liubrikas tikriausiai žino, pas ką

jis apsistojo. Jeigu Jurgis taip nori, tegul bent jau iš tolo pasižiūri ir pagloboja savo sūnų. Tegul neleidžia Adolfui jo skriausti, kol motina bus išvažiavusi.

O Snaipa, su Laima nesitaręs, planavo savaip griebti gyvenimo jautį už ragų ir prasimanyti daugiau pinigų prieš paliekant nebetinkamą būstą Liuminio gatvėj. Jis jau buvo šio to pramokęs, kai su įgudusiu meistru tvarkė tą apdaužytą Balvočiaus mersedesą. Su tais *bičais*, iš kurių pirko automobilio dalis, buvo galima bendrauti ir šį tą parduodant...

Tą vakarą Adolfas slampinėdamas blausiai apšviestom gatvėm pastebėjo tos pačios markės automobilį – dar naujesnį *mersą*, iš kurio išsiropštes šeimininkas atidarė dureles jaunai gražuolei. Toji dar kuitėsi linksmai kudakuodama, sakė kažkur nuspyrusi batą, paskui dar norėjo pasidažyti. Vyriškis nekantravo, skubino, vos ne ant rankų iškėlė tą paukštytę ir nusivesdamas ją pamiršo užrakinti automobilį.

Adolfas Snaipa ir užrakintą mersedesą per kelias minutes būtų atkrapštes, o čia – tokia sėkmė! Kaip aklai vištai auksinis grūdas. Tas įkaitęs ponas su savo dama gal dar nespėjo gurkštelti šampano, o Adolfas, išsukęs iš plento, duobėtu vieškeliu artėjo prie buvusios plytinės. Čia įvairių sandėlių ir garažų

labirinte šeimininkavo toks Ježis Lapsardakas, iš tolo panašus į sargą arba kroviką, vilkintį dulsvu, amžinai tepaluotu kombinezonu.

Tikrosios Lapsardako pavardės ir jo slapčiausių ryšių turbūt nė pats velnias nežinojo. Kadaise Snaipa su Liubriku jam atiduodavo surinktą spalvotą metalą, paskui gaudavo spirito ir gerų patarimų. Tas pats Lapsardakas kadaise jiems patarė užimti liejyklos patalpas ir pranašavo, kad jų savininkas greičiausiai niekad nebegrįš.

- Netyčia aptikau dar vieną blogai padėtą daiktą, - išlipęs iš vogtos mašinos pasigyrė Snaipa.

- Matau, matau... - abejingai atsakė kaip visada nekalbus Lapsardakas. - Ir ką ketini su ja veikti?

- Gal, sakau, tiktų dalims arba išpirkai?

- Gal žinai, kam tas *mersas* priklauso?

- Žinai. Radau visokių popierių, sąskaitų, kvitų...

Silinas. Arkadijus Silinas.

- Silinas?! Gera mašina, jeigu Silino.

- Ir jį patį mačiau, - gyrėsi Snaipa. - Pakaušis blizga, o mergelė - žvaigždė. Gyva lėlė Barbė.

- Tuojau paklausim, tuojau sužinosim, - pasakė Lapsardakas, nuėjęs kažkam paskambino ir sugrįžęs tarė: - Gali palaukti. Netrukus atvažiuos.

- Atvažiuos? Taip greitai? O kiek užsiprašei?

- Silino žmonės nešykštūs. Kiek paprašysi, tiek ir duos. Dar į namus tave parveš.

- Nenorėčiau, kad jie mane čia matytų.

- O ko tau bijoti? Čia kažkas pliurpė, kad tu dirbi policijai.

- Žinau, kas taip sakė. Liubrikas pliurpė, sugrižęs iš ten, kur sėdėjo.

- Tas ir yra, kad jis sėdėjo, o tu... Pats žinai, ką tu darei.

- Manęs čia nebūtų, jeigu dirbčiau policijai. Ir prie tavęs jie būtų prisikasę.

- Yra pasakyta - kas iškas, tas ir sules... Kas prisikasė, tas galbūt jau prisilesė.

Nežinia, ar Adolfas Snaipa suprato, ką jam skiedžia tas Jėžis Lapsardakas, visada šaltas kaip šuns nosis. Ir jau niekada nesužinosim.

Trys nešnekūs vyrai netrukus atvažiavo džipu, vienas persėdo į Silino *mersą*, o kiti du parvežė Adolfą į Liumino gatvę. Tas dar manė, kad jie kažkiek jam sumokės, tačiau tie niaurūs, kampuoti vyrai palydėjo Snaipą į buvusią liejyklą, po gaisro aprūkusiom sienom. Vienas iš jų žibintuvėliu pasišviesdamas apsižiūrėjo, ar joje nesislapsto koks *bomžas*. Kažkas ant suodinos sienos pirštu buvo parašęs:

SŪNAU, AŠ TAVEŠ IEŠKAU, IR BŪK TIKRAS –
SURASIU.

– Kaip manai, kas ir kam tai parašė? – paklausė
vienas iš Silino vyrų.

– O aš ar galiu čia ką nors parašyti? – savo ruožtu
paklausė Adolfas.

Tie du sutiko. Vienas paslaugiai jam švietė žibintuvėliu, o kitas išsitraukė pistoletą ir netrukus negarsiai pykštelėjo Adolfui Snaipai į pakaušį. Ant sienos jis buvo spėjęs parašyti tik vieną raidę „L“. Galbūt norėjo kreiptis į Laimą, o žudikai pamanė, kad jis nori parašyti Lapsardako pravardę.

Lietus

Iš to varinio gyvatuko Sigitui pavyko išlankstyti įmantrų, blizgantį muzikos instrumentą. Iškišo jį į gatvės pusę pro langelį ir pradėjo dūduoti. Taip gražiai, taip melodingai, kad netrukus nuo autobusų stotelės čia atbėgo visas būrys vaikų su kuprinėm. Buvo ir suaugusiųjų, tikriausiai mokytojų su gėlių puokštėmis rankose. Sigitas galėjo surikti: „Aš esu čia vienas uždarytas. Ateikit, išlaisvinkit mane!“ Bet jam buvo smagu juos šitaip žavėti ir linksminti. Kad ir alkanas, nuo troškulio sukepusiom lūpom, kelias dienas nesiprausęs, bet ŽVAIGŽDĖ! Solistas, pats savo rankom susimeistravęs tokį paklusnų instrumentą!

Bet visa tai Sigitas tik sapnavo, nebesuvokdamas, ar dabar diena, ar naktis. Namuose nebeliko kitokio maisto, kitokio gėrimo – tik ta bidone prarūgusi *broga*. Sigitas ir saldino, ir sūdė ją, bet nuo tos buizos vis tiek jį pykino. Apsvaigusi galva skausmingai tvinkčiojo. Atsigulus jam kartais atrodydavo, kad lubose jis mato žvaigždes ir debesis. Kaip ir tą naktį, kai su margiu nakvojo šiaudų stirtoj.

Jis vėl prabudo ir iš karto nusiminė, kad išnykęs sapnas gražino jį į tą beviltišką tikrovę. Įsiklausė – į langus barbeno lietus. Vanduo! Bet kaip jo pasisenti?

Išlipo iš lovos ir svirduliuodamas, įsikibdamas į sienas pravėrė langą ir suglamžęs išstūmė į lauko pusę vieną drobulę. Tegul sulyja, o vandenį bus galima išgręžti į dubenį.

Nudžiugęs dėl tokio sumanymo jis atidarė visus tris langus ir grūdo pro juos ką tik nutverdamas. Vieną drobulės ar staltiesės kampą pririšdavo prie lango virbų, o visa kita palikdavo lietu.

Po valandos Sigitas jau turėjo prisunkęs daugiau negu pusę dubens drumsto, neskanus vandens. Vis tiek mielai jo atsigėrė ir jau ketino kaip anksčiau padėti dvi plytas, uždegti porą išlikusių žvakigalių ir ant jų liepsnos ko nors išsivirti.

Tik bėda, kad jis neberado tų dviejų degtukų. Kada jis juos braižė, ką mėgino uždegti, neprisiminė. Matyt, buvo per daug apsvaigęs nuo to raugo. Dar kartą pažvelgęs į bidono vidų pamatė, kad ten plaukioja keli išsiskėtoję tarakonai. Sigitas nebeišlaikęs susivėmė.

Paskui tuo lietaus vandeniui apsiprausė ir netekęs jėgų vėl sudribo į lovą. Dabar jis vylėsi, kad iš visų

langų nuleistos skaros neliks nepastebėtos. Žmonės pamatę supras, kad šitam bute dar yra „gyva dvasia“, kaip sakydavo mama.

Bet kur ji dingo, nė žodžio Sigitui nepasakiusi? A, visi jie melagiai ir sukčiai. Sigitas kol kas nepažino nė vieno, kuriuo būtų galėjęs pasitikėti. Liubrikas Algis, ir tas, išviliojo jam dovanotus ausinukus, o čiužinio taip ir nesulopė. Kaip Sigitui dabar tie ausinukai praverstų! Galėtų klausytis ir klausytis. Nei laikas neprailgtų, nei valgyti taip nesinorėtų.

Visi jie sukčiai, visi iki vieno. Gal tik išskyrus tą negra, nukritusį čia kaip iš mėnulio...

Ir kam tie suaugėliai dar vargsta augindami vaikus? Ko jiems reikia iš jų? Kad turėtų ką mokyti? Kam pyktį nugiežti? Kiek kartų Sigitui kliuvo vien dėl to, kad mama nebemyli tėčio, o tėtis – mamos, kad jie patys sau nebepatinka.

Jeigu Sigitui kada nors pavyks iš čia ištrūkti (turi pavykti, nes, kaip sakydavo mama, saulė, ir ta, kada nors pateka arba nusileidžia), jeigu jis kada užaugs, pasistengs pasidaryti už visus gudresnis ir stipresnis, kad galėtų visiems atkeršyti... Arba atvirksčiai – stengsis būti geresnis, kad turėtų teisę juos visus sugėdyti.

Ne, jis norėtų būti kaip tas negras, visiems dalijantis šypseną, saulėtą nuotaiką ir ausinukus su linksma muzika. Sigitas vėl pamėgino užmigti.

Keistos vėliavos, nuleistos iš liejyklos pastato langu, iš tikrųjų patraukė praeivių dėmesį. Kažkuris iš jų aptiko nužudytojo kūną, o jau policija nustatė, jog tai Adolfas Snaipa, kažkodėl nušautas prie to mišlingo užrašo ant sienos. Koks čia tėvas šioj vietoj galėjo ieškoti dingusio sūnaus? Kriminalistai ir visokie ekspertai spragsėjo fotoaparatais, ieškojo liudytojų ir norėjo greičiau apklausti nužudytojo sūnų.

Kai policija išlaužė duris, Sigitas jau buvo per daug nusilpęs, kad galėtų blaiviai atsakyti į kokius nors klausimus. Greitosios pagalbos automobilis jį išgabeno į ligoninę.

Istorija, kurios niekas nenorėjo išklaudyti

Sigito pasakojimas padidino bylą tiriančių kriminalistų įtarimą, kad Adolfą Snaipą galėjo nušauti Jurgis Jomantas, jau kartą teistas už žmogžudystę. Snaipos bute policija rado Jomanto laišką, kuriame įtariamasis atlikęs bausmę žadėjo imtis „rimtų veiksmų“, jeigu Snaipa ir toliau jo sūnų Sigitą siuntinės į miestą elgetauti.

Suimtas Jurgis Jomantas prisipažino rašęs Laimai Snaipienei, o dar anksčiau per Liubriką perdavęs laišką Sigitui. Šiokią tokį atsakymą jis sakė gavęs iš Laimos, prieš jai kažkur išvykstant. Iš jos laiško buvę matyti, jog ji nė kiek neabejoja, kad Jurgis yra Sigito tėvas. Ji prašiusi, kad Jomantas savo vaiku bent kiek pasirūpintų, kol jos nebus.

Visa bėda, kad tą Snaipienės laišką jis kažkur pradangino. Jurgis taip pat prisipažino tardytojui, kad porą kartų lankėsi Liumino gatvėj, beldėsi į Snaipos buto duris ir ant aprūkusios sienos pirmajam aukšte parašė Sigitui skirtus kelis žodžius. Bet kaltinamasis dievagojosi iki šiol nematęs nei savo sūnaus, nei jo patėvio Adolfo Snaipos ir niekada nemanęs jo

žudyti. Jam esą per akis ir tos vienos, visą gyvenimą sugriovusios klaidos.

Tačiau teisininkai gražiom kalbom nebuvo linkę patikėti. Kol kas jiems dar trūko įrodymų, rūpėjo surasti ir apklausti Italijon išvykusią Snaipienę. Bet kad jos beieškant nedingtų įtariamasis Jomantas, neturintis nei šeimos, nei namų, nei nuolatinio darbo, teismas leido jį laikyti suimtą dar porą mėnesių.

Kalėjime turėdamas laiko Jurgis Jomantas surašė savo ankstesnio nusikaltimo istoriją ir prašė, kad ji būtų prijungta prie jo bylos, nors ir buvo parašyta kaip atviras laiškas sūnui.

Buvau laimingas, beveik laimingas, – rašė jis, – nes labai mylėjau tavo mamą. Būdavo dienų ir naktų, kai mane graužė nerimas, ar Laima – tokia graži, liekna ilgaplaukė, netgi šiek tiek aukštesnė už mane – nenusigręš nuo manęs, sutikusi kokį šaunesnį kavalierių. Bet kai sužinojau, kad ji laukiasi kūdikio, aš tiesiog švytėjau kaip jonvabalis planuodamas mūsų vestuves ir visa kita.

Netrukus paaiškėjo, kad mano džiaugsmas buvo per ankstyvas. Iš Amerikos grįžo jos

*mokyklos draugas Vaidotas Dargis, ten apsi-
trynęs, apsipinigavęs. Įžūlus ir modernus „šir-
džių édikas“, sportininkas, mėgstantis pasa-
koti, kaip ten jaunimas mylisi: ne po du kaip
mes, o po tris, tiesiog kekėmis, kekėmis... Jis
leido suprasti, kad ir mes taip galėtume.*

*Vieną dieną visi trys nuvažiavom prie upės,
nusivežëm alaus, išsikepëm šašlyko... Mačiau,
kad Vaidotas ir Laima jau nebesivaržo manęs.
Du prieš du – pamaniau turėdamas minty save
ir tave, sūnau. Buvau įsitikinęs, kad esi mano
pusėj...*

*Kad kiek atvėsčiau ir susitvardyčiau, puo-
liau į upę ir pasiutau nardyti kaip bebras. Bet
atsitiko toks menkniekis – nutrūko mano kel-
naičių guma. Nusmukusios trumpikės man
supančiojo kojas. Aš jiems iš anksto pradėjau
šūkauti, kad jie nusigręžtų, nes greičiausiai
išlipsiu plikas kaip Adomas.*

*Gal tam Vaidotui iš tikro pasirodė, kad aš
skęstu. Jis puolė į vandenį, sportiškai priplaukė
prie manęs ir iš karto smogė kumščiu į galvą,
kad eidamas į dugną nebesipriešinčiau gelbė-
tojui. Atsimenu, kaip aš jam rikteliųėjau: „Man*

kelnės nusmuko, asile tu!“ O jis man kumščiu – dar kartą.

Likau aptižęs, bet vis tiek dar būčiau išsikapstęs. Kai jis man padėjo išlipti į krantą, mačiau, kaip Laima puolė jį bučiuoti, o pasikui išgirdau, kaip pasakė: „Kur du, ten trečias – ne svečias. Galėjai ir negelbėti“. Tada aš tebedrybsodamas prie vandens čiupau jam už kojų ir parverčiau. Mudu jau rimtai susigrūmėm. Jutau, kad pralaimėsiu. Maniau, pasemsiu saują žvyro ir drėbsiu jam į veidą. Bet velnias man pakišo akmenį...

Mano mylimoji, mano būsimoji Laima teisme liudijo prieš mane. Tu buvai dar negimęs, todėl nežinau, ar būtum linkėjęs, kad mane nuteistų. Taip pat nežinau, ką tu galvoji dabar. Atlikdamas bausmę aš beveik nuolat galvojau apie tave. Svajojau apie tą dieną, kai mudu susitiksime. Labai norėčiau, kad tu kada nors pasakytum: „Mes esam ir liksim du artimi žmonės, neblogai suprantantys viens kitą“.

Jurgio Jomanto laiškas buvo įsegtas į nusikaltimo tyrimo bylą. Sigitui Snaipai buvo nuspręsta kol kas jo nerodyti.

Antra dalis

Versalis

Saulius Tidikas, ikiteisminio tyrimo kriminalistas, o paprasčiau tariant, seklys, savo kolegų buvo pravardžiuojamas Versaliu. Esam girdėję – taip vadinami prabangūs buvusių Prancūzijos karalių rūmai netoli Paryžiaus, tačiau Tidikas nieko bendra su jais neturėjo. Tik dažnai sakydavo, kad kiekvienam žmogui reikia turėti karalių savo galvoje. O draugai jam atšaudavo:

– Tau būtų laikas susirasti karalienę, kuri sutramdytų tą pakvaišusį tavo karalių.

Saulius Tidikas buvo išradingiausias *versijų* kūrėjas sprendžiant painiausias žmogžudysčių bylas. Visa bėda, kad tos Versalio versijos dažnai nepasitvirtindavo. Dabar jis labai abejojo, kad Adolfą Snaipą nužudė Jurgis Jomantas.

Taip, jis galėjo turėti suprantamą *motyvą*, priežastį: Jurgis nekentė Snaipos už tai, kam šis verčia tariamą jo sūnų elgetauti. Neturėdamas kitų arti-

mųjų jis galbūt norėjo susitaikyti su Laima ar bent jau laimėti Sigitą. Daugelis sakė, kad Jomantas, jau kartą teistas už žmogžudystę, išėjęs į laisvę nesurado savo vietos ir, kaip neretai atsitinka, įvykdė dar vieną nusikaltimą.

Nors įtariamasis ir neigė savo kaltę, tačiau neturėjo žmogaus, kuris paliudytų, ką jis veikė tą dieną, tą vakarą, tą naktį, kai buvo nušautas Adolfas Snaipa.

- Iki sutemstant prie kapinių vargau su tuo akmeniu, - tvirtino Jurgis. Tačiau neseniai iškaltas užrašas: ČIA GULI TAS, KURIO JŪS NEMYLĖJOT, - taip pat sukėlė įtarimą. Gal būtent čia žudikas ketino palaidoti savo auką? Gal sąžinės graužatis paskatino iškalti tuos keistokus žodžius?

Jomantas sakė kalęs galvodamas apie save ir norėjęs kokiam nors skulptoriui parodyti, kaip jis moka doroti akmenį. Taip jis tikėjosi greičiau įsidarbinti.

Saulius Tidikas kūrė kitokią nužudymo versiją. Adolfo Snaipos kišenėj buvo surasti lūpų dažai ir lošimo žetonas, šimto litų vertės. Sunku patikėti, kad šis nuolatinio darbo neturintis žmogus būtų lančęs lošimų namus, o savo žmonai būtų pirkęs tokius brangius lūpų dažus. Ir dar šokolado spalvos. Be to,

tie dažai jau buvo nebenauji. Tai kam jie galėjo priklausyti ir kuriam galui Snaipai reikėjo juos dėtis į kišenę?

Kai kuriems ikiteisminio tyrimo specams tie menkiekiai neatrodė verti rimto dėmesio. Girtuoklio kišenėj gali rasti įvairiausių daiktų. Galbūt jie priklausė nužudytojo žmonai, kuri nežinia su kuo trankešė ir nežinia, kur yra išsidanginusi dabar.

Tačiau Tidikui pavyko įtikinti teismą, kad išleistų įtariamąjį iš kalėjimo. Kitaip sakant, pakeistų *kar-domąją priemonę* pasižadėjimu niekur neišvykti.

Policija manė, kad jis vėl grįš į laikinuosius Nakvynės namus, bet Jurgis Jomantas patraukė į Liuminio gatvę. Kodėl ir jam nepabandžius išsikurti ten, kur iki šiol gyveno jo sūnus?

Saulius Tidikas savo naujosios versijos tyrimą pradėjo nuo internato, kuriame dabar gyveno ir mokėsi Sigitas Snaipa.

Aukštas, plonas kaip žalga internato direktorius, vaikų pravardžiuojamas Nevienareikšmiu, kalbėdamas su svečiais ir pareigūnais buvo įpratęs gerokai susimąžinti. Jis kaip žirafa prasižergdavo tiek, kad jo ūgis susilygintų su pašnekovo. Žiūrėjimas „iš aukšto“ jam dar niekad neišėjo į gera. Jis buvo skirtas tik vaikams. Dabar direktorius Nevienareikšmis

maloniai prašė, kad pareigūnas netraumuotų Sigitą, klausinėdama apie žuvusį tėvą.

- Pasistengsiu, - žadėjo Versalis. - Berniukai mėgsta seklius.

Sigitą pas jį atlydėjo pati mylimiausia pradinukų auklėtoja Tilė Gudonytė, Malonės Pilnoji. Tačiau šito berniuko ir ji dar nebuvo spėjusi prisijaukinti. Sigitas tebebuvo išblyškęs, nekalbus. Šviesūs plaukai pastirę kaip ežio spygliai. Viena ausis nušašus, galbūt apdraskyta.

- Na, Sigitai... Kaip čia tau sekasi? - paduodamas ranką paklausė Tidikas. - Mokytoja tikriausiai pasakė tau, kas aš toks. Kiemo vaikai mane vadina Saulium.

- Mums gerai sekasi, - už Sigitą atsakė Gudonytė. - Mokslo metai dar tik prasidėjo, o mes jau perėjom į antrą klasę.

- Oho! Iš karto - į antrą?! - nustebo Saulius. - Ir aš taip norėčiau.

- Pasižiūrėkit. Mūsų Snaipa tikras fenomenas...

Auklėtoja atvertė pirmosios klasės „Šaltinėlių“ ir pirštu parodė vieną eilutę.

- Sigitai, pasakyk mums, kas čia parašyta.

- Čia... - Sigitas kelias akimirkas žiūrėjo, galvojo, skaičiavo. - Šešios, šešios, keturios ir penkios... Čia parašyta dvidešimt viena raidė.

- Matot, jis pirmiau suskaičiuoja, o paskui... Perskaityk visą eilutę.

- Turėjo bobutė žilą oželį, - perskaitė Sigitas, o Malonės Pilnoji nušvito lyg saulė, išlindusi iš debesų.

- Tai ką jis veiks antroj klasėj? - pasakė Tidikas. - Reikėjo iš karto - į trečią. Su tokiu protingu berniuku man bus įdomu pasišnekėti ir apie tai, kas galėjo nužudyti jo tėvą.

Sigitas vėl tarsi susigūžė, nors ir žinojo, dėl ko tasai žmogus čia apsilankė.

- Gal tu galėtum pasakyti, ar tavo mama mėgdavo dažytis?

- Pasidažydavo, bet nedažnai.

- O koks būdavo dažas? Vyšninis, morkinis ar dar kitoks? Tu neatsimeni?

- Atsimenu. Paprastas. Kad nesimatytų...

- Ko nesimatytų?

- Na, kad jos padažytos. - Sigitas palietė savo suskirdusias lūpas.

- Ar būdavo taip, kad tavo tėvas... arba patėvis, kaip tu sakai, grįžtų labai vėlai? Arba visai nepareitų?

- Būdavo.
- O ką jis sakydavo mamai? Kur jis buvo, ką veikė. Sigitas gūžtelėjo pečiais ir pažvelgė į auklėtoją.
- Sakyk, kaip buvo, - paragino ji. - Saulius mums nori padėti.
- Mama bijodavo jo klausinėti. Kartais verkdamo, kartais pati kur nors išeidavo.
- Ji nesiskųsdavo, kad tėtis pralošė pinigus?
- Kad jis nelošdavo. Pragerdavo, ir tiek.
- Tikiu, ką tu sakai, bet jaučiu, kad tu norėtum dar kažką man pasakyti.
- Aš tik jums vienam...
- Tidikas žvilgsniu paprašė, kad Gudonytė paliktų juos vienus. Ši, pasakiusi „tik neilgam“, išėjo iš direktoriaus kabineto.
- Na? - Saulius paragino Sigitą. - Jeigu jau susitikom, išsikalbėkim iki galo.
- Mūsų kambary gyvena toks Drakula, Dračas. Atsikelia naktį ir landžioja po spinteles.
- Vagiliauja?
- Kartais ką nors paima ir padeda kitam, kad pasakui galėtų apvaginti.
- Ar ne jis tau į ausį įkando?
- Jis... Bet ir aš jam... Jis man - į ausį, o aš jam - į pirštą. Bet jis pirmas pradėjo.

- O kuo tu jam neįtikai?

Sigitas gūžtelėjo pečiais.

- Jis jau - penktoji, bet vis tiek pavydi, kad mane perkėlė į antrą.

- Tu jau skundeis kam nors?

- Ne. Visi jo bijo.

- Gerai, kad nesiskundei, bet kad visi jo bijo, tai jau negerai. Keliese jūs gyvenat?

- Septyni. O jis - aštuntas.

- Septyni - labai geras skaičius. Žinai, ką aš tavo vietoj?.. Sakyčiau - klausykit, negi sutarę mes jo neįveiksim? Susitarkim, budėkim, nutverkim...

Sigitas padrąsintas šyptelėjo.

- Tai, sakai, tavo patėvis nebuvo mėgėjas lošti? Niekada nekalbėjo apie lošimų namus, apie *kazino*?

- Ne, jis tik pirkdavo loterijos bilietus, bet niekad neišlošdavo.

Saulius Tidikas užvertė savo bloknotą, padėkojo Sigitui ir atsistojęs eiti dar paklausė:

- Kaip ten, sakei, to Drakulos pavardė?

- Žilvinas Dračas. Bet gal mes ir patys kaip nors...

Kai Gudonytė išlydėjo Saulių į bobų vasaros saulę, šis apsidairęs pasakė jai:

- Įeidamas mačiau čia vieną žmogų. Tokį Jomantą, kuris sakosi esąs Sigito tėvas.

- Sigito tėvas?!

- Taip. Jis neseniai grįžęs iš įkalinimo vietos ir kol kas laikomas vienu iš įtariamųjų. Jurgis Jomantas. Jis truputį šlubas, iš karto pažinsit. Jeigu jis jums per daug įkyrės, paskambinkit man. - Tidikas įteikė jai savo vizitinę kortelę. - Jūs pati spręskit, ar jam ne per anksti matytis su Sigitu. Gal dar palaukim, kol pasirodys jo mama.

Drakula

Nei Sigitas, nei šeši jo kambario draugai negalėjo suprasti, kodėl direktorius Nevienareikšmis kartu su jais apgyvendino tą chuliganą Žilviną Dračą, kuris, būdamas už visus didesnis ir stipresnis, šiepia dantis, kandžiojasi, vaidina kažkokį Drakulą. Kai Sigitas dėl tos savo ausies aiškinosi auklėtojai, toji pasakė, kad kitur Žilvinas Dračas nuo didesniųjų pats dažnai nukentėdavo.

- Jūs - mažesni, jūs - geresni, tarp jūsų Žilvinas turės apsiraminti. Mes jam pasakysim - nevyriška, Dračai, baisiai negražu skriausti tokius kaip Sigitas Snaipa.

Gal ir pasakė, bet kas iš to? Tas Drakula, kai reikia, moka pavizginti uodegą ir paverkšlenti. Niekšų niekšas, veidmainių veidmainis!

Sigitas matė, kaip jis naktį atsikelia ir atidarinėja draugų spinteles. Iš vienos ką nors paima ir įdeda į kitą. Arba kam nors pakiša po pagalviu, o paskui sako, kad tas arba anas yra vagis.

Sigitas Snaipa būdavo budresnis už kitus, nes bijodavo, kad kietai įmigęs neapsišlapintų. Nors

seniai taip jau nėra buvę, Sigitas vis dar panaudo-
davo tą savo išradimą – mamos gnybtuką skalbi-
niams. Tai buvo vienintelis daiktas, jo išsaugotas
iš namų.

Vieną vakarą Žilvinas, matyt, pastebėjo, kad
Snaipa kažką išdarinėja po savo antklode. Palaukęs
prisėlino, staiga atklojo Sigitą ir pamatė sugnybtą jo
paukštuką. Nieko nesakęs tą gnybtuką atėmė, o kitą
dieną pagrasino, kad Sigitas turės jį išsipirkti. Per
pietus Žilvinui atiduos gardesnę obuolį arba apel-
siną. Per Kalėdas turės pasidalyti Senelio dovanom.
O jei ne – Drakula visiems parodys gnybtuką ir pade-
monstruos, ką Sigitas Snaipa su juo išdarinėjo.

Kai Sigitas po pašnekesio su teisėtvarkos parei-
gūnu sugrįžo į klasę, draugai pradėjo klausinėti:

– Dėl ko tave kvietė? Kas toks? Ko jis iš tavęs
norėjo?

– Iš policijos. Dėl Dračo... – išsisukinėdamas
atsakė Snaipa.

– Dėl Dračo?! Šakės Drakulai! Tai kodėl jo paties
jis neapklausė?

– Jeigu reiks, dar apklaus. Po pamokų aš pasaky-
siu, ką jis mums patarė daryti.

– Kodėl po pamokų? Sakyk dabar!

Bet Sigitas dar nebuvo sugalvojęs, ką jiems pame-
luoti. Arba nesiryžo, o gal nenorėjo, kad kuris neiš-
kentęs to sumanymo kam nors neišplepėtų. Jis ir
pats kažin ar iškęstų visko nepasakęs Eglei – tokiai
linksmi pleputei su dviem duobutėm skruostuose.
Vos tik pažvelgusi ji priversdavo Sigitą nurausti ir
nuleisti akis.

– Ko tu taip į mane spigini? – anądien įsidrąsinęs
paklausė Sigitas. – Kaip su ylom badai.

– Tu man patinki, – atsakė Eglutė ir vėl nusijuokė
taip, kad jam būtų neaišku, ar ji tik šaiposi, ar tei-
sybę sako.

– Tu man per graži, – beveik rūsčiai atšovė Sigi-
tas, vis dar nedrįsdamas patyrinėti jos akių.

– Kas iš tų gražiujų... – jau rimčiau pasakė
Eglutė. – Tik pradedi draugauti, kas nors ir įsisūnija.

– Manęs tai jau tikrai neįsisūnys, – pažadėjo Sigi-
tas.

– Kodėl?

– Todėl... Be to, aš turiu mamą, tik nežinau, kur
ji dabar. Sako, kad išvažiavusi į Italiją.

– Mamas visi mes turim. Arba turėjom, – visai
rimtai, nors ir ne savo žodžiais atsakė Eglė. – Mano
tokia, kokios būtų geriau ir neturėti. Pagimdė ir
pakišo mane po egle.

O paskui vėl šypsodama, kad matytusi duobutės skruostuose, pridūrė:

- Nesijaudink - tu ne pats gražiausias, bet visi sako, kad tu protingas.

- Kas gi taip sako? - Sigitas nuraudo taip, kad net įkaitusios ausys ėmė tvinkčioti.

- Nesakysiu. Aš pati taip manau! - pasakė, padėjo šauktuką ir nuėjo kvatodama.

Ne, Sigitas negalėjo leisti, kad Žilvinas Drakula tai mergaitei išduotų gėdingą jo paslaptį. Po pamokų kambario draugams jis pasakė:

- Šią naktį mes turim visi apsišlapinti.

- Apsišlapinti? Tu nori pasakyti - apsimyžti? Kam? Kodėl?

- Paskui pasakysime auklėtojai - mes taip darysime tol, kol mūsų kambary gyvens tas Drakula, Dračas.

- Tau tas policininkas taip patarė?

- Jis - seklys, o ne policininkas. Jis griežčiausiai uždraudė... Turim sakyti, kad patys sugalvojom.

Tą vakarą internato bendrabutyje budėjo muzikos ir dainavimo mokytoja Pusėtina, taip pravardžiuojama todėl, kad beveik viską vertino vienodu pažymiu: „Pusėtina, pusėtina...“ Ji visur nešiojosi nuzulintą *batutą* - dirigento lazdelę. Įsprausdavo ją

į klasės žurnalą, naudojo kaip rodyklę arba kaip virbalą, kai budėjimo valandom ką nors imdavo megzti. Tik niekas nematė, kad mokytoja būtų kada nors lazdele dirigavus. Per dainų repeticijas arba koncertus ji duodavo valią abiem savo rankom. Koks nors kurčnebylis galėjo pamanyti, kad ta apkūni moteriškė įnirtingai ginasi nuo vapsvų spiečiaus.

- Na?.. Jau būtų laikas jums gesinti šviesą, - tarė Pusėtina apsidairiusi antrojų kambaryje. - Visi išsivalėt dantis, nusimazgojot kojas...

- Visi! - atsiliepė berniukai.

- Aš laukiu *diskanto*, o ne *falceto*. Aštuonios lovos - aštuonios natos. Dračai, sakai „do“.

- Dooo! - užbaubė Drakula.

- Pusėtinai, pusėtinai... O toliau „re“... - Ji nukreipė batutą į gretimą lovą.

- Ree... - užbliovė kaip avinas Žilvino kaimynas.

- Mi...

- Myyy... - kaip katytis sukniaukė Sigitas.

- Pusėtinai... Fa... sol... lia... O kur jūsų „si“?

- Si tebedaro sisi, - paaiškino Dračas.

- Aha! Na ką gi... Kalėdoms išmokysiu jus nors porą giesmelių, - pažadėjo mokytoja ir palinkėjo berniukams labos nakties.

Išeinant pro duris ant jos batutos po pažastim vos nepasismeigė Simas. Lėkė kaip akis išdegęs, nes jautėsi kaltas prieš draugus: buvo sutarę, kad naktį visi apsišlapins, o jis apsižioplinęs viską išpylė dabar...

Gal sąmokslininkai ir būtų atidėję savo sumanymą, tačiau tą patį vakarą Žilvinas Dračas vėl pradėjo siautėti. Kai tik išėjo Pusėtina, jis valdingai paklausė:

- Na? Visi supratot, ko mums dar trūksta iki laimės? Pakartosim natas... Sigitai, atspėk, kokia čia bus, kurią paleisiu...

Drakula priėjo prie jo galvos ir atsukęs pasturgalį garsiai pagadino orą.

- Na? Atspėk ir tęsk toliau. Neįstengi? Nori, kad aš padaryčiau už tave?

Priėjo prie kito. Vėl purptelėjo.

- Ten buvo „do“, o čia kokia? Nepajutai? Gal pakartoti?

- Apsišiksi... - atsiliepė Simas ir atsigėrė vandens, kad naktį galėtų prisidėti prie draugų.

- Ką tu pasakei? - Dračas grėsmingai ieškojo priekabių.

- Visų lovų persdamas tikrai neapeisi.

- Tu taip nori savo dalies? Še!.. Pusėtinai, ar ne?

Niekas jam nieko nebesakė. Antrokai tylėjo jau tvirtai pasiryžę padaryti taip, kaip siūlė Sigitas. Bet paryčiais jį patį pažadino storulis Romas:

- Pas mane jau išvarvėjo, - sušnopavo prie ausies, - o pas tave sausa.

- Aš stengiuos, bet man neišeina.

Sigitas nemelavo, jis iš tikrųjų mėgino, o paskui užmigo, manydamas tai padaryti vėliau.

- Leisk, aš tau prišlapinsiu, - pasisiūlė Storulis. - Susikeiskim. Eik į mano lovą.

Kai tie mainai buvo padaryti, jie dar pakėlė Simą ir Antaną. Tie irgi savo pažado dar nebuvo įvykdę.

Tada jau visi septyni nugarom džiovino įdrėkusius čiužinius ir snūduriuodami laukė, kas čia bus toliau.

- Ei, kas čia taip smirdi? - išaušus rytui išgirdo Drakulos balsą. - O, doremi! O, fasolia!.. Jie visi apsimyžę!

Išbėgęs pakvietė baigiančią budėti Pusėtiną. Toji akis išpūtus ėmė diriguoti, kad visi tučtuoju keltūsi, jeigu nesusirgo, ir nusiprausę eitų pasiaiškinti. Gal iš vakaro visi ko nors prisiuostė? Gal kokių kvaišalų prisiragavo?

Pirmosios antraklasių pamokos tą dieną nebuvo. Visi šlapukai, susitarę sakyti - aš pirmas sugalvojau, o kiti pritarė ir prisidėjo, - buvo kviečiami į direkto-

riaus kabinetą. Čia sėdėjo Pusėtina, sėdėjo Malonės Pilnoji, direktoriaus pavaduoja Čiūčialiūlytė ir pats Nevienareikšmis.

Išklausę antrojų pasiaiškinimus jie nutarė Žilviną Dračą iškelti pas devintokus. Ten jis tikrai nebeišdris kitų šantažuoti. Paskui dar buvo svarstyta, ar nereikėtų Sigito Snaipos perkelti į trečią klasę. Čiūčialiūlytei patiko jo laikysena, iš karto matyti, kad berniūkštis išėjęs nemenką gyvenimo mokyklą.

– Jis skiautėtas kaip klevo lapas, – sakė Malonės Pilnoji Gudonytė. – Vienur kitus pralenkiantis, kitur gerokai atsiliekančias.

– Jeigu neklystu, jis dar pusėtinai muzikalus, – pridūrė Pusėtina.

Direktorius *reziumuodamas* pareiškė, kad šis klausimas labai nevienareikšmis, ir pasiūlė visiems skirstytis prie darbo.

„Tadas po blinde“

Saulius Tidikas jau nebe pirmą vakarą lošė prašmatniam *kazino* „Tadas po blinde“. Tai buvo tie patys lošimo namai, kuriems priklausė vyšninis žetonas, šimto litų vertės. Versalis čia tikėjosi rasti tą moterį, kuri dažėsi lūpas šokolado spalva ir greičiausiai derino ją prie tokių pat „šokoladinių“ nagų.

Taip leisti laiką būtų buvę pusėtinai smagu, jeigu Saulius būtų galėjęs per vakarą pralošti vieną kitą „valdišką“ šimtinę. Tačiau tokių pinigų tarnybiniam reikalams jam niekas neskyrė, todėl jis čia vaidino naujoką, kvaišelį, neišmanantį jokių lošimo taisyklių. Štai sukasi, mirga žalio stalo ruletė su juodais ir raudonais langeliais, kurie dar pažymėti skaičiais. Jeigu pataikytum savo žetoną padėti ant skaičiaus, kurį parodys rutuliukas, kai nustos suktis ruletė, išloštum krūvą pinigų. Galimos ir visokios kitokios kombinacijos. Pinigingi žmonės rizikuoja, lošia. Jeigu taupydamas pinigus savo žetonėlį dėliosi nepaisydamas skaičių, pasirinkdamas tik vieną spalvą – juodą arba raudoną, – tada padėjęs litą laimingu atveju laimėsi du. O jei spalva bus ne ta, prarasi ką padėjęs.

Nieko neveikiantys svečiai – nei geriantys, nei valgantys, nei lošiantys kortom, *bingo* ar rulete – čia buvo nepageidaujami. Todėl Versalis, nusipirkęs keliolika vienličių žetonų, lošė statydamas vieną skrituliuką ant juodo, kitą – ant raudono langelio. Jei raudonasis pralošdavo, laimėdavo juodasis... Taip Saulius būtų galėjęs lošti iki pat ryto, bet ruletė turėjo langelį, pažymėtą nuliu. Kai ten atsidurdavo aprimęs rutuliukas, *krupjė* su savo kriukiu visų lošėjų žetonus sužerdavo į kazino skylę žaliojo stalo pakrašty.

Tą vakarą prie Sauliaus Tidiko priėjo kažkur matytas ponas, panašus į maestro, į dirigentą su „varlyte“ pakaklėj.

– Oo! Sveikas, kolega! – pasisveikino. – Mokaisi perprasti ruletės gudrybes?

– Velnią čia perprasi... – atsakė Saulius. – Girdėjau – yra kažkokia tikimybių teorija...

– Galėčiau šiek tiek pakonsultuoti. Tavo vietoj aš rinkčiausi „Dvidešimt vieną“.

Versalis tik dabar prisiminė – juk tai Henrikas Nešpetnas, buvęs jo studijų draugas, už dokumentų klastojimą išvartytas iš trečiojo kurso.

- O gal aš trukdau? - paklausė Henrikas. - Girdėjau, kad pats, kaip sakoma, tamsoje gaudai juodus katinus, o jie galbūt jau patys teisėjauja.

- Galbūt, - sutiko Saulius. - Kiekvienas dirbam savo darbą. Toli gražu ne patys geriausi iš mūsų kurso dabar jau advokatai. Kartais sugauni kokią žiurkę, o tie už gerus pinigus įrodo, kad tai tik triušis. Taip pat graužikas, bet mums nepavojingas.

Ir čia jis pamatė, kaip į kazino įėjo dvi dažytos gražuolės. Viena šviesiaplaukė, tikriausiai mėgdžijanti garsiąją Meriliną Monro, o kita tamsiaveidė, trumpai pakirptais plaukais ir šokoladinėm lūpom. Neskubėdamos, o gal nė nemanydamos lošti abi susėdo prie baro.

- A, čia mūsų Vanilė ir Karamelė, - tarė Nešpetnas pastebėjęs, kad Saulius jomis susidomėjo.

- Gal tu galėtum mane supažindinti?

- Galiu, bet žinok - jos mėgsta pinigingsus.

- Pasakyk, kad aš - astrologas arba ekstrasensas.

- Gerai, - sutiko šis. - Tikiuos, mūsų klubo garbė nuo to nenukentės.

Pasiūlęs joms susipažinti su „ekstrasensu“, Henrikas šviesiaplaukę Vanilę pavadino Vanda, o tamsiaplaukę Karamelę - Nijole. Tokie, matyt, ir buvo jų

tikrieji vardai. Jis dar užsakė visiems trims po taure šampano ir nuėjo.

- Ekstrasensas... - tarsi abejojo Nijolė Karamelė. - Tai čia tas, kuris mato visokias auras, atspėja mintis? Ta prasme, aiškiaregis?

- Maždaug, - patvirtino Saulius.

- Taip mes ir patikėsime, - abejojo ir šviesioji Vanda.

Tidikas pasakė, kad netrukus įrodys, ir pasiūlė išgerti. Bijodamas, kad merginas gali greit pavilioti koks pasirodęs jų gerbėjas, jis kažką parašė ant servetėlės ir sulankstęs padavė Nijolei pasaugoti. Vanilės paprašė, kad ji žiūrėtų jam į akis ir atsakytų į trejetą labai paprastų klausimų.

- Sodo medis? Atsakyk ilgai negalvodama.

- Medis? Ėė... Obelis, - atsakė Vanda.

- Naminis paukštis?

- Paukštis? Naminis? Varna. Ta prasme, višta.

- Veido dalis?

- Nosis.

Saulius lengviau atsikvėpė ir paprašė, kad Nijolė pasižiūrėtų, kas parašyta ant servetėlės. Ten buvo visi trys Vandutės atsakymai: *nosis*, *višta* ir *obelis*.

- Fantastika! - ištarė nustebinta Vanilė.

Nijolė reikalavo, kad ekstrasensas „ką nors padarytų ir su ja“. Saulius sakė turįs jai kai ką pasakyti, tik čia per daug visokio triukšmo. Pasiūlė Nijolei pasikalbėti kur nors kitur.

Jiedu užsuko į pirmą pasitaikiusią kavinę, susėdę užsisakė kavos, tik tada Versalis nekantraujančiai merginai parodė vyšninį žetoną ir pasakė:

- Jis - jūsų. Šimto litų vertės. Gražinsiu, jeigu prisiminsit, kada ir kur jį pametėt.

- Aa... Dar turėjo būti lūpdažis ir mano vaistai. Mašinoj... Arkadijus girtas ne laiku pradėjo mane glamžyti. Ta prasme, bučiuoti... O aš išlipdama norėjau pasigražinti.

- Ir viskas išbiro? Jo mašinoj? Audinėj?

- Ne audinėj, o merse su užtamsintais langais.

- Suprantama. Bet juk jis galėjo viską sugražinti.

Ir žetoną, ir vaistus.

- Gal ir būtų gražinęs. Aš būčiau pati pasiėmus, bet kol mes kaifavom... nesakysiu kur... kažkas nuvarė jo mašiną. Bet Silino mersą visi pažįsta. Kažkas mobiliuoju paskambino ir pasakė, kur ta mašina. Arkadijus tuoj davė komandą, vyrukai paėmė raktą, surado ir parvarė.

- O kas tie vyrukai?

- Tikriausiai gorilos, kūnsargiai... Ta prasme, apsauginiai. Mašina prirūkyta, o ant sėdynės - nei lūpdažio, nei to žetono, kurį Arkadijus man buvo dovanojęs. Bet tau tikriausiai visa tai neįdomu.

- Ne, man labai įdomu.

- Tai gal tu - iš policijos? - staiga nusigando Nijolė.

- Panašiai, - atsakė Tidikas ir parodė jai savo tarnybinių pažymėjimą. - Jums reikės pasirašyti, kad gavot savo daiktus. Juos radom vieno nužudytojo kišenėj. Tikriausiai to, kuris buvo nuvaręs Silino automobilį.

- Pasirašysiu. Tik jūs manęs neišduokit. Ta prasme, nepasakykit, kad aš čia viską išplepėjau.

Ji pasirašė: Nijolė Žemulytė.

- Ir jūs niekam nesigirkit, apie ką čia mudu šnekėjom, - patarė Saulius.

- O ką man pasakyti Vandai? Ta prasme, išpranašaukit man ką nors.

- Gerai, išbursiu iš jūsų rankos.

Tidikas paėmė jos glebią, juodo darbo seniai nemačiusią rankelę su ilgais kaštonų spalvos nagais ir vis labiau jai gniauždamas pirštus pasakė:

- Jūsų laukia labai rimtas pavojus. Jums reikia saugotis tų Silino kūnsargių, gorilų.

- Aš taip bijau... Ta prasme, geriau sakykite man „tu“.

- Bijoti nereikia, bet atsargumas nepakenks. Prireikus atsiras būgnų valetas ir išgelbės tave, jeigu paliksi jam savo adresą, kad jis žinotų, kur tavęs ieškoti.

Nijolė Žemulytė, rodos, viską suprato ir padiktavo Versaliui savo buto adresą.

Skiltuvas

Kol Jurgis Jomantas atliko aštuonerių metų bausmę (ji buvo dvejis metais sutrumpinta), be laiko pasimirė iš sielvarto prasigėręs jo tėvas, o Jurgio mylimoji, kaip jau visi žinom, pagimdžiusi Sigitą ištekėjo už Adolfo Snaipos. Pamažu nutrūko ryšiai su visais jaunų dienų draugais ir giminaičiais. Bet žilabarzdžiui, pasiligojusiam Vaclovui Intui Jurgis neberašė laiškų, nebeaiškino, kad nusikaltimas jį ištiko staiga, kaip žmogų kartais ištinka skaudi ir didelė nelaimė.

Jurgiui liko tik jo nepažįstantis sūnus Sigitas ir Jonas Liubrikas, su kuriuo metus praleido Pravieniškėse. Joną buvo patupdę daug didesni sukčiai, todėl nusikaltėlių Liubrikas ėmė nekęsti dar labiau negu teisėjų ir prokurorų. Išėjęs į laisvę žadėjo stengtis nebeturėti reikalų nei su vienu, nei su kitais.

Jis su savo šeima rado prieglobstį kaime ir įsigudrino žmonėms statyti nebrangius šiltnamius. Keletui dienų priglaudęs Jomantą patarė jam susirasti naująjį liejyklos Liumino gatvėj savininką Dilpšą, kuris Liubrikui siūlė grįžti į senąjį butą. Iš pradžių

jis ten būtų sargavęs, o paskui, kaip sakė Dilpšas, Liubrikas būtų galėjęs meistrauti šuns būdas, kurių niekas kitas negamina, visokius inkilus, koplytstulpius, vartelius ir tvoreles sodyboms papuošti. O Jurgis ateity ten galėtų doroti ir akmenį.

Dar tebesisvečiuodamas pas Liubrikus Jomantas prisirinko titnagų, kurių čia buvo pilni laukai, pas žmones rado senų dildžių ir iš jų pridarė senovinių skiltuvų. Daug kam norėjosi atsargai turėti tą pamirštą prietaisą ugnelei išgauti. Net Algis išmoko juo išskelti pakankamą kibirkštį, kad pradėtų smilkti šalia prispaustas gumulėlis pakulų.

Zenonas Dilpšas, kurį Jomantas pagaliau susirado, buvo lipšnus, iš tolo kvepiantis lyg pyrago tešla, nes rūkė pypkę, prikimštą puikaus olandiško tabako. Jurgis pagyrė tabako aromata, o paskui įteikdamas Dilpšui kapšelių su titnagu, geležte ir specialia pintim pasakė, kad gardžiausias dūmas būna tada, kai pypkę uždegi ne degtuku ar žiebtuvėliu, o štai tokiu senoviniu skiltuvu.

Verslininkas tiesiog nušvito, apsidžiaugė kaip vaikas, gavęs tokią paprastą dovaną. Kai Jurgis paminėjo Liubriko pavardę ir pasakė, jog norėtų apsigyventi buvusioj gamykloj, Dilpšas pats savo automobiliu nuvežė jį į Liumino gatvę ir davė raktus

nuo to paties buto, kuriame anksčiau gyveno Sigitas... Verslininkas patarė Jurgiui kol kas pasirūpinti savo būsto remontu, o vėliau, sakė, galbūt šalia viso kito čia bus galima *tiražuoti* ir Jomanto skiltuvus.

Buvusiam Liubriko bute apsigyvenęs Jurgio kaimynas Bronislovas Kulnys, tarsi pateisindamas tokią savo pavardę, buvo plikas kaip kulnas. O jo žmona Birutė turėjo tokią išpūdingą rusvų plaukų kupetą, jog vien pagal tai galėjai atspėti, katras katrą jų šeimoje yra linkęs papešti. Pešiojo Kulnį ir dvi dukterys, dvynukės – Aldona ir Madona, atsigimusios į motiną. Abi svajėjo tapti estrados žvaigždėmis, bet kol kas ne itin sėkmingai mokėsi pagrindinėje mokykloje.

Praėjusią vasarą jos jau šmėstelėjo televizijos ekrane. Žavėdamos bernus savo panašumu ir plikom bambom sustojo nusipirkti ledų, o čia kur buvęs, kur nebuvęs televizijos žurnalistas atkišęs joms mikrofoną uždavė labai jau staigų klausimą:

– Kur platesnis Nemunas – ties Kaunu ar ties Vilnium?

– Aišku, kad ties Vilnium! – paskubėjo atsakyti Madona.

– Vilnius – mūsų sostinė! – pridūrė Aldona.

- Nejaugi? - šyptelėjo barzdotas operatorius, o klausėjas padėjo ir įdėmiai nužvelgė jų bambas.

Dvynukių tėvelis Bronislovas buvo mažiau ragavęs mokslų, bet paslaugus ir nagingas žmogus. Jis turėjo visa, ko tik reikėjo kuklaus buto remontui, ir mielai padėjo savo kaimynui.

Namo koridoriuj ant melsvai dažytos ir jau apsilaupiusios sienos kabėjo tokia pat melsva, aplankstyta, į akis nekrintanti pašto dėžutė. Jurgis, su Bronislovu pradėjęs ten dažymo darbus, joje pastebėjo laišką. Išėmęs pažino Laimos rašyseną. Laiškas su Italijos ženklų buvo adresuotas Adolfui Snaipai. Jurgiui net virpėjo rankos - taip norėjosi greičiau atplėšti voką, sužinoti, kur ta Snaipienė dabar yra, kaip jai ten sekasi ir ką ji ketina daryti. Bet jis susivaldė - nusprendė rytoj pat nunešti laišką Sauliui Tidikui.

- Kur mano, kas mano - neprapuls, - pasakė Bronislovui, kuris jau žinojo, kas čia anksčiau buvo nutikę.

Jurgis ne be reikalo jaudinosi - laiške be atgalinio adreso Laima Snaipienė rašė:

Čia atvažiavusi patekau kaip muselė į išrūgas. Bet pamažu išsikapsčiau ir išsidžiovinau

sparnelius. Čia saulės užtenka... Dabar man gerai, turiu pastogę ir darbą. Šiomet manęs nelauk ir neieškok. Aš tik norėčiau žinoti, kaip sekasi tam vargšui Sigitui. Jei tu jo nenori, duok žinių tikrajam jo tėvui. Tu žinai, kad Jurgis jo ieško ir labai norėtų pasiimti. Tik jau, susimildamas, nebesiūk jo elgetauti.

Aš dar kai kam parašysiu ir viską sužinosiu. Jei tu nebegersi ir nesimuši, gal surasiu tau darbo Italijoje. O dabar čiao ir pabučiuok nuo manęs Sigitėlį.

Laiško pabaigoj spausdintom raidėm, kad sūnus lengviau galėtų perskaityti, ji dar buvo parašius:

SIGITAI, LABAS! AŠ TAVE MYLIU. NORIU ŽINOTI, KUR TU ESI. NEPYK, NES AŠ ESU TAU KAI KĄ PAMELAVUS.

Jurgis Jomantas norėjo gauti to laiško kopiją, ketino kuo greičiau parodyti Sigitui. Bet Saulius to daryti nepatarė – kol dar nesurasti tikrieji Adolfo Snaipos žudikai, kol Jurgis tebėra laikomas vienu iš įtariamųjų. Sigitas globos namuose turįs labai gerą auklėtoją – Tilę Gudonytę, kuri net vadinama Malonės Pilnaja.

Slėpdamas šypseną Jomantas linktelėjo – jis jau buvo su ja susipažinęs.

Bet jų kalba tuo tarpu dar nesibaigė. Tidikas turėjo vieną labai svarbų prašymą. Jis norėjo, kad Jomantas baigęs remontuoti savo butą laikinai priglaustų ir paslapstytų nuo pašalinių akių vieną merginą, kuri jam padėjo aptikti kelių nusikaltėlių pėdsakus.

Jis turėjo galvoj Nijolę Žemulytę, vienintelę liudytoją, kurią Silino žmonės lengvai galėjo nugalabyti. Saulius, žinoma, nesakė, kad jau numatyta areštuoti Lapsardaką, Siliną ir jo apsauginius. Jų telefoninių pokalbių *išklotinės* patvirtino tai, ką sakė Žemulytė: Lapsardakas paskambino Silinui ir pranešė apie pavogtą jo mersedesą, o Silinas telefonu apsauginiams nurodė „padaryti tvarką“. Jų pokalbiai prokuratūros nurodymu tada jau buvo pasiklausomi.

Viename suolo

Auklėtoja Gudonytė pastebėjo, kad Sigitas per pamokas vis atsigręždamas spokso į Eglę „kaip driežas į gegužę“. O šalimais sėdintis Antanas pavydu liaudamas vis niuksi jam į pašonę ir laido pastabas:

- Ko čia sukiojies! Jau ir taip esi žvairas. Į lentą žiūrėk!

Eglutei patikdavo, kad Sigis nuolat galvoja apie ją ir vis pagano ją akimis, bet atsakydama jam tik papurtydavo galvą – liaukis, nesigręžtiok, Daivutė viską mato.

Daiva sėdėjo šalia jos ir kartais padėdavo Antanui šaipytis iš Snaipos. Todėl vieną dieną auklėtoja vidury pamokos padarė tokį smagų sprendimą:

- Man rodos, kad Sigitas ir Antanas bus ramesni, jeigu mes juos atskirsim. Vienas nebesigręžios atgal, o kitas nebedavinės jam pastabų. Sigitai, mes tave pasodinsime šalia Eglutės, o Daivą perkelsim šalia Antano.

Vaikai, žinoma, juokėsi, kuždėjosi, šaipėsi iš Sigito ir Eglės. O toji vis dažniau sakė, kad jiedu – brolis ir sesuo. Kas netiki, tegu pasiklausia.

- Kieno?
- Klauskit Sigito, eikit pas direktorių... Ten visi dokumentai.

- O jeigu jie iš tikrųjų paklaus? - nerimavo Sigitas.

- Mes turim greičiau sukurti ir įteikti direktoriui savo gyvenimo aprašymą... - kuždėjo jam Eglė.

- Gyvenimo aprašymą? Tokį ilgą? Raštu?

- Iš pradžių sukurkim, o paskui surašysim. Malonės Pilnoji padės - pamatysi...

Eglutė mėgo skaityti pasakas, todėl jai fantazuoti sekėsi geriau. Bet ir Sigitas šiek tiek prisidėjo. Bent jau pritarė štai tokiam jų „gyvenimo aprašymui“:

Mūsų tėtis buvo Pilypas Kanapis. Jis nuo pat mažens buvo pamestinukas. Jo mama, kurios mūsų tėtis nepažino, jį visai mažučiuoką paliko daržo kanapėse.

Auklėtoja antrokams buvo pasakojusi, kad žmonės kaime seniau augino kanapes - virvėms vyti ir dėl grūdų, kuriuos valgė paspirgintus arba spausdavo iš jų aliejų. Taip atsirado daina ir žaidimas: „Aš pasėjau kanapėlę tėvelio sodely“. O kad bręstančių kanapių neišlestų žvirbliai, jose būdavo statomos

baidyklės, kaliausės. Žmonės, norėdami iš ko nors pasišaipyti, sakydavo – išlindo Pilypas iš kanapių...

Bet mūsų tėvelis, kurį žmonės rado kanapėse ir pavadino Pilypu Kanapiniu, išaugo ir pasidarė labai gražus vyras, – buvo sakoma Eglės ir Sigitos istorijoj. – Pilypėlį pamilo dvi mergaitės. Viena buvo Rūta, o kita Laima.

Ir viena, ir kita iš tos meilės ėmė lauktis vaikelio. Bet atsirado dar vienas vyras, kuriam taip pat patiko tos dvi merginos. Bet nei viena, nei kita su juo draugauti nenorėjo. Todėl tas vyras iš pavydo užmušė Kanapinį ir už tai pateko į kalėjimą.

Tik tada, per to žmogaus teismą, Rūta ir Laima sužinojo, kad Pilypas nė vienai nebuvo ištikimas, ir ėmė labai verkti. Jos nusprendė neauginti ir savo gimusių vaikelių. Rūta savo mergaitę paliko po egle, todėl žmonės suradę jai davė Eglės vardą. O Laima iš pradžių augino savo vaikelį, vardu Sigitą, nes turėjo susiradusi sugyventinį. Bet kai tas pradėjo gerti ir muštis, ji viską pametė ir išvažiavo į platesnį pasaulį laimės ieškoti. Sigitos tėvis

dar labiau ėmė gerti, paskui su kažkuo susimušė ir žuvo.

Eglė užaugo kūdikių namuose ir iš ten buvo perkelta į mūsų internatą. Po metų čia atsirado ir Sigitas. Čia jie susitiko ir sužinojo, kad yra to paties tėvo vaikai, brolis ir sesuo. Eglės mama ir Sigitos mama – abi jos buvo tikros mamos, bet neaugino savo vaikų. Todėl tokių mamų verčiau neprisiminti.

Sigitas stebėjosi, kad taip sklandžiai Eglutė visa tai surašė.

– Man labiau sekasi kurti eilėraščius, – truputį pasigyre.

– Tai pasakyk nors vieną.

– Kad aš sudėjau ir pamiršau. Pasakysiu, kai naują sukursiu.

– Bet žinok – mes turim gerai išmokti tai, kas čia surašyta. Paskui įteiksim direktoriui ir nebeturėsime.

– Išmoksime.

– Nesakyk taip „išmoooksime“... Turim išmokti ir patikėti, tik tada jau mūsų gal niekas neiškirs.

– O kaip?.. Ar mudu galėsime būti vyras ir žmona, jeigu visi žinos, kad esam brolis ir sesuo? – susirūpino Sigitas.

Bet Eglė nebuvo tokia rimta.

- A, kada tai bus!.. - nusijuokė. - Svarbu, kad mudu sėdim vienam suole ir jau dabar esam labai labai artimi.

- Taip, - sutiko Sigitas. Bet vis tiek kažkodėl atsiduso.

Karamelė

- Neturėjo boba bėdos, įsitaisė paršeli... - taip Jurgis Jomantas skundėsi savo kaimynui Bronislovui, kai jo bute apsigyveno ta pajodžarga Nijolė Žemulytė. - Neduok Dieve su tokia...

Kulnys neklausinėjo, kas ji tokia ir iš kur atsirado. Tikriausiai įtarė, kad tai kokia nors Jurgio buvusi ir atvėsusi meilė. Porą kartų matė - visai nieko: jauna, liekna, gražiai besišypsanti. Su jo Kulniene nepalyginsi.

- Mainykimės... - juokais pasakė Jurgiui ir apie tai daugiau nebekalbėjo.

Nijolė Žemulytė, porą dienų iškentusi ir savo užgaidom siaubingai prikankinusi buto savininką, trečią dieną nuobodžiaudama išvertė stalčius. Rado voką su ženklu ir pradėtą laišką. Kažkokiai Tilei. Jurgis Jomantas gyrėsi jai, kad jau turi šioki tokį darbą ir vieną labai svarbią naujieną, dėl kurios norėtų susitikti.

Vokas dar buvo be adreso. Karamelėi šovė mintis parašyti keletą žodžių Vandutei, Vanilei.

*Vanile, gelbėk! Esu uždaryta Liumino gatvėj, dviejų ar trijų aukštų barake. Nume-
rio neįsidėmėjau. Kiemas aptvertas baltų plytų
tvora, langai su geležinėm grotom... Toks bičas
saugo mano gyvybę ir dorybę. Į miestą neiš-
leidžia. Velniškai sumauta nuotaika. Ta pra-
sme, trūksta kosmetikos, trūksta tavęs ir savos
chebros. Ką nors sugalvok. Nusišvilpt man ant
visų mentų ir farų!*

Karamelė.

Voko viršuje didelėm raidėm užrašė: „Prašau šį
laišką įmesti į pašto dėžutę arba įteikti...“ Žemiau
nurodė Vandutės adresą. Paskui apsidairė, iš kurios
pusės lauke pučia vėjas, kad pro langelį išmestas
laiškas nuskristų į gatvę, o ne šiapus tvoros į kiemą.

Iš pradžių ji stebėjosi, kad šeimininkas pradėto
laiško nepasigenda ir, matyt, nenori jo užbaigti. Gal
tas apkiautęs *kaimo Jurgis* pagaliau atsikvošėjo:
laiko įkalinęs tokią žavią būtybę ir iki šiol neranda
laiko jos meiliau pakalbinti!

Jomantas pradėjo tarsi iš kito galo – ne nuo patai-
kavimo ir komplimentų Karamelėi. Išvires bulvių,
prikepęs žlėgtainių ir atkimšęs butelį raudonojo

vyno, prie stalo susakė visa, ką iš tikrųjų galvoja apie ją.

- Tu, - priekaištavo jis, - baigusi mokyklą turbūt neperskaitei nė vienos knygos.

- Neperskaičiau, - sutiko ji. - Ta prasme, nepriėmė manęs į aukštąją, tai velniams man tos knygos?

- Kiekvienas privalo ką nors žinoti, ką nors mokėti, - sakė Jurgis. - O tu - nei virti, nei kepti... Nei siūti, nei megzti.

- Tų virėjų, kepėjų pilna darbo birža. Ta prasme, kas ne man, tas ne man.

- O kas TAU, jeigu tu - nei šokti, nei dainuoti...

- Iš kur tu žinai? Ar šokdinai? Tai tu galbūt nemoki! Stuobrys! Ta prasme, kaimo Jurgis...

- O tu - kaip tas agurko žiedas: nei kvapo, nei vaisiaus.

- Taip, žiedas! Bet tik jau ne agurko.

- O kaip tu manai, koks?

- O toks... Karamelės.

- Karamelė - ne gėlė, o tik prastas saldainis. Iš padeginto cukraus.

Dabar ji jau būtų supykusi mirtinai, jeigu Jurgis, keletą metų nebendravęs su moterimis, nebūtų skleidęs tokios stiprios, neišeikvotos vyriškos energijos. Nors jis ir priekaištavo Nijolei, toji širdimi

jautė, kad Jurgis Jomantas – kaip žilvitis pavasari, kaip gluosnis, balandžio saulės pašildytas ir lipte aplipęs švelnių švelniausiais *katinėliais*.

– O kokia tau patiktų? – susivaldžiusi paklausė Karamelė. – Ta prasme, kokią tu norėtum *pakabinti*?

– Pirmiausia nustok kartoti „ta prasme“ ir nevar tok tokių žodžių kaip „pakabinti“. Jie jau tikrai – kaip silkė prie saldžios karamelės.

– Ak, vis dėlto saldžios? Tik tiek?

– Pradžiai... – atsakė kažkodėl nuraudęs Jurgis. Prisiminė Vaclovo Into žodžius, kad šlifuoti kitą – sunkiau negu akmenį.

Kam iš tikrųjų yra tekę grumtis su akmeniu, tas žino, koks džiaugsmas apima apdorojus kibirkštimis besispjaudantį riedulį. „Akys baisininkės, rankos darbininkės“, – sakydavo Intas, įveikęs patį tikriausią Puntuko giminaitį.

Tačiau ano malonaus jausmo nepalyginsi su tuo džiaugsmu, kurį dabar patyrė Jomantas, pajutęs šio-kią tokią Nijolės permainą. Juk ta Karamelė – tikras angelo ir velnio mišrūnas. Visai kitokio gyvenimo ir kitokio mąstymo žmogus, o vis dėlto klausosi, dedasi į galvą tai, ką sako Jurgis.

„Būk atsargus! – dar kalba jo vyriškas protas. – Bus taip, kad ne tu ją, o ji tave pradės doroti.“

„Patylėk, liaukis!.. – žilstančiai galvai sako širdis. – Leisk man pasijusti laimingai.“

Kelias dienas Nijolė ir Jurgis gyveno lyg pasakoj, net nepastebėdami, kad lauke nebe lyja, o sninga.

– Darbas – ne zuikis, nepabėgs... – kuždėjo jam Karamelė.

– Darbas – taip... Aš tik bijau, kad tu nepabėgtum.

– Jeigu ir bėgsiu, nepaleisk, – sakė ji žadėdama išmukti ir virti, ir kepti. Ir būtiniausiai vieną auskarą jam ausin įverti.

– Kam man tas auskaras?

– O kaip man kitaip tave paženklini? Ta prasme...

– Ženklink kaip tik nori. Nors ir žiedą ant piršto užmauk.

O čia ir vėl išgirdo šaltą proto balsą: ar jis, kaip tas plokščias akmuo, ne per lengvai leidžiasi verčiamas ant kito šono? Iki šiol vestuvinį žiedą jis buvo galvojęs siūlyti Tilei Gudonytei, kai jau nebe pirmą kartą su ja susitiko ir išsikalbėjo. Jis net žinojo, iš kur tas keistas jos vardas. Jos tėvas, gamtos mylėtojas, laukdamas „šeimos padidėjimo“ sakė: bus berniukas, pavadinsim jį Ažuolu (lotyniškai *Quercus*), o mergaitė bus Liepa, bet lotyniškai skambės gražiau – *Tilia Cordata*, Išmintingoji Liepa. Protas jam

kalė - ieškok tokios gyvenimo draugės, o širdis vis dunksėjo - nepaleisk, nepaleisk tu šitos...

Trumpos lapkričio dienos pavakarėj taškydamas sniego pliurzą atvažiavo kažko sunerimęs Tidikas. Vos tik pasisveikinęs liepė Nijolei susirinkti daiktus. Saulius tikriausiai ketino ją apgyvendinti kur nors kitur.

- Bet kam? Kodėl? - klausinėjo Žemulytė. - Man ir čia gerai.

- Čia tau gresia pavojus. Pati žinai kodėl.

- Tikriausiai to Silino dar nesugavot.

- Suimtas Silinas ir dar keli. Bet ne visi. Tie, kurie liko, atėję sumušė Vandą, Vanilę, tavo draugę. Dabar jie žino, kur tavęs ieškoti.

- Kaip jie galėjo sužinoti? - stebėjosi Jurgis. - Net mano kaimynas nežino, kas ji tokia.

- Blogai saugojai, - pagaliau šyptelėjo šiandien paniuręs Saulius. - Ji pasiuntė laišką. Parašė, kur gyvena.

- Kaip aš galėjau pasiųsti? - dar gynėsi Nijolė. - Aš nė karto iš čia nebuvau išėjusi.

- Nepliurpk nesąmonių! - supyko Tidikas. - Žinau - pro langą išmetei. Man Vanda sakė, kas buvo ant voko užrašyta. Dabar tas laiškas - banditų rankose.

Jurgis Jomantas pradarė stalo stalčių – jame tebegulėjo pradėtas laiškas Gudonytei, bet voko su ženklu nebebuvo. Nijolė puolė į ašaras.

– Tai buvo prieš kelias dienas, bet ne dabar... – tikino ji apkabinusi Jurgį. – Ta prasme, dabar aš galėčiau gyventi ir gyventi.

– Gyvensi, – patikino Tidikas. – Apsirenk, ir važiuosime į kitą vietą.

Jurgiui Jomantui atsisveikindamas jis pasakė geresnę naujieną:

– Ateik – atsiimsi pasą. Tu jau nebelaikomas įtariamuoju.

– Turite geresnį?

– Turime baisesnį. Ir pavojingesnį.

– Pažadėk, kad surasi mane, – kalbėjo Žemulytė nosinaite dangstydamą burną. – Ta prasme, nepamirši, kol aš...

Ji vis dėlto pravirko, bet nepabučiavo Jurgio, nes vėl buvo išsidažiusi lūpas. Ta pačia blizgančia šokolado spalva.

Malonės Pilnoji

Tai Jurgis Jomantas Saulių buvo išmokęs to kalinių žaidimo „perteikti mintis“. Kam nors pasiūloma prisiminti eilėraščių arba suskaičiuoti iš kito galo nuo dešimties iki vieno ir šalia to atsakyti į kokius nors nesudėtingus klausimus. Žmogus dažniausiai pasirenka pačius paprasčiausius atsakymus: višta, obelis, nosis...

Bet kai Jurgis tuos klausimus uždavė Tilei Gudonytei, ši netikėtai atsakė:

– Smakras... Slyva... Kalakutas.

– Susimoviau, – krestelėjęs galvą prisipažino Jurgis. – Jūs esate pirma, kuriai nepavyko įpiršti štai šitų atsakymų.

Jis ištraukė iš po lėkštės popieriaus skiautę ir parodė Tilei. Tą dieną ji buvo pakvietusi Jomantą pietų.

– Jūs man liepėt žiūrėti į veidą, – aiškino mokytoja, – aš ir pamaniau: smakras randuotas, nosis kaip slyva, o pats kaip kalakutas.

Ji, žinoma, juokavo. Jurgis taip pat buvo geros nuotaikos, atėjo su gėlėmis ir ketino pasakyti Gudonytei.

nytei porą labai svarbių dalykų. Tik iš pradžių paklausė, ar jiedu negalėtų vienas kitam sakyti „tu“. Malonės Pilnoji neprieštaravo, sakė, kad ir jai taip bus patogiau ir paprasčiau.

Jurgis parodė Tilei Laimos Snaipienės laišką. Tikriau sakant, jo kopiją, iš kurios buvo matyti, kad Jomantas yra Sigitto tėvas. Jis klausė, gal jau būtų metas apie tai pasakyti Sigitui.

Buvo dar vienas, taip pat svarbus dalykas, dėl kurio sėkmės Jurgis labai abejojo. Ypač po to, kai nepavyko jo fokusas su obelimi, višta ir nosim...

- Per mūsų kalėdinį vakarą, - kalbėjo Tilė, - Sigitas žada padeklamuoti savo kūrybos eilėraščių. Jis gabus, bet praeities labai įaudrintas, gal net pažeistas vaikas. Būtų geriau, kad tu ne iš karto... Kaip nors pamažu su juo suartėtum. Ateik į mūsų vakarą, aš tave supažindinsiu, pasakysiu, kad tu pažinojai jo mamą... Pasikalbėsi. Bet atsiverti jam dar neskubėk.

- O jeigu aš pamėginčiau jį atsiimti? Dabar jau turiu butą, turiu darbą. Prie Mosėdžio susigrąžinau tėvų žemę.

- Visa tai gerai, bet tokiam vaikui reikia ir tėvo, ir motinos. Abejoju, ar tau pavyktų lengvai jį atsiimti. Nebent jis pats labai to panorėtų.

Taip jie ir priartėjo prie to svarbiausio reikalo, kurio Jurgis vis nesiryžo išdėstyti. Dabar žiūrėdamas į stalą, gniauždamas peilį su šakute jis ėmė ir paklausė, tarsi tas klausimas būtų skirtas jo lėkštėj garuojančiam didžkukuliui:

- O jeigu aš imčiau ir tau pasipirščiau? Tada vaikas turėtų ir tėvą, ir motiną.

- Pamotę, - pataisė Tilė.

- Taip. Savo buvusių auklėtoją.

Gudonytė patylėjo delnais užsidengusi žandus, bet vis tiek jų neatvėsinusi tarė:

- Visa išraudau... Matyt, nepratusi prie tokių fokusų.

- Čia jau nebe fokusai. Čia jau rimtai - arba višta, arba kalakutas...

- Bent jau suvalgykim po tą cepeliną, - pasiūlė Gudonytė. - Gal dar nepatiks, gal apsigalvosi...

Abu pasijuokė, pavalgė, o jau tada Tilė surimtėjusi tarė:

- Esi girdėjęs, kaip čigonas skiriasi su savo žmona?

- Nesu čigonas, nežinau.

- Kai čigonas pirmą kartą savo pačią iškeikia ir pasako - eik tu šalin nuo manęs, toji dar mažai tesi-

jaudina. Kai antrą sykį iškeikia, tada jau žino: trečią kartą pavarys, ir teks ieškoti kito.

- Aš taip daryti nežadu.

- Nebuvai vedęs, nežinai. Sutarkim, kad vieną kartą tu jau pasipiršai. Tu dar pagalvok, ir aš pagalvosiu. Kai antrą kartą pasipirši, aš jau matysiu, kad čia nebe juokas. O kai dar trečią kartą to paties panorėsi, tada jau pasakysiu - taip arba ne taip.

Jurgis nusiminė, nes „akmuo“ pasitaikė labai kietas.

- Nuvyliau ar nusigandai? - šypsodama paklausė Gudonytė.

- Šiek tiek, - prisipažino Jurgis. - Protingų moterų net patys narsiausi vyrai prisibijo.

Jis dar norėjo klausti, bet nepaklausė, kodėl ji tokia švelni, „malonės pilnoji“ su vaikais ir tokia ironiška, kandi kalbėdama su juo. Gal jos akyse Jurgis tebėra nusikaltėlis? Nelaimės perskeltas ir netašytas granito luitas... O ji pripratusi prie mažesnių, glotnesnių, gyvenimo jūros išmestų akmenėlių.

Išeidamas padovanojo jai skiltuvą, parodė, kaip iš to „geležėle paglostyto“ titnago iššoka kibirkštis laužui arba židiniui uždegti. Kažin ar ji suprato, kad ir Jurgis sutiktų būti šitaip „glostomas“, norėtų jų namuose būti tokiu skiltuvu?

Šventė. Džiaugsmingoji dalis

Sigitas dabar jau, galima sakyti, buvo viskuo patenkintas. Retkarčiais jam dar tekdavo susigrumti su vaikais, sunkiau sekėsi dainuoti, tačiau per kalėdinę šventę jis turėjo padeklamuoti savo sukurtą eilėrašį. Eglė jį jau mokėjo atmintinai. Ji pati lankė „angeliukų“ choro repeticijas. Dabar visi tik ir šnekėjo apie būsimą šventę, apie Kalėdų Senelį su dovanom ir apie atostogas, kurias vieni tikėjosi praleisti pas gimines, o kiti sakė, kad mieste jiems būsią įdomiau.

Pusėtina sakė, kad Sigito eilėrašis per daug rimtas ir liūdnas Kalėdoms. Jis mėgino sukurti linksmesnę, bet pajuto, kad nieko neišeis. Eilėms tinkamos mintys ir žodžiai drąsiau išnyra iš nusiminimo, iš liūdesio tamsos ir prietemos...

Jis labiausiai bijojo, kad Eglė kaip nors nesužinotų, kiek jis vargo, kol nustojo šlapintis į lovą, ir kad praėjusią vasarą jis elgetaudavo gatvėse. Jam rodėsi, kad atsiranda žmonių, kurie kažkaip sugeba skaityti kitų mintis, todėl stengėsi viską pamiršti

ir džiaugtis visai kitokiu, daug geresniu savo gyvenimu.

Jis dar niekad nebuvo matęs tokios didelės eglės – nuo grindų iki lubų salės vidury – su daugybe mirgančių lempučių, su aukso ir sidabro žvaigždėm, su gražiausių spalvų bumbulais... Aplink eglę pusračiu buvo išdėstytos kėdės svečiams ir mokytojoms, o ties viduriu – žalumynais vainikuotas krėslas Kalėdų Seneliui.

Priešais juos buvo sustumti suolai „angelų“ chorui, tuščia prakartėlė po eglės šakomis ir keli dažyto medžio ar molio gyvulėliai. Tik dabar Sigitui paaiškėjo, kad jam teks deklamuoti ne nuo scenos, o čia, beveik prie pat susėdusių svečių, iš kurių internatas tikėjosi gauti pinigų ir dovanų. Nemaža jų dalis jau buvo sukrauta scenoje. Pakėlęs uždangos kraštą Sigitas matė daug blizgančių dėžučių ir maišelių. Paskirti tvarkdariai su žaliais raiščiais ant rankovių žiūrėjo, kad niekas čia nelandžiotų ir nesusigundytų ką nors nugvelbti.

Sigitui norėjosi pašnekinti Eglutę, paklausti, ar čia ir pernai taip viskas kvėpėjo ir mirgėjo, bet jo „sesutė“, visa balta kaip angelėlis, išpintais, papurisiais plaukais, virpėdama nuo jaudulio ar šalčio, tik sumojavo, suplasnojo rankom:

- Oi, oi, bijau, kad neužkimčiau.

Ir nubėgo pas Pusėtiną, kuri jai papurškė į gerklę kažkokių vaistų.

Atėjo metas ir Sigitui šiek tiek pasigražinti. Įėjo į klasę, kur Malonės Pilnoji su kitom auklėtojom ir vyresniųjų klasių mergaitėm rengė, šukavo, grimavo kiekvieną, kuris turėjo pasirodyti šventinėj programoj.

Malonės Pilnoji apvilko Sigitą mėlynu švarkeliu su žvilgančiom sagom, jos pagalbininkės parišo po kaklu violetinį kaspiną ir pašiaušė plaukus, kad jie dar „poetiškiau“ styrotų į šalis. Pasukiojo, apžiūrėjo Sigitą ir liko patenkintos. Tik auklėtoja dar liepė persiauti naujesniais batais. Jie buvo šiek tiek per dideli.

- Bus geri. Kaip Čaplino...

- O kas tas Čaplinas? - paklausė Sigitas.

- Artistas, komikas, - atsakė viena iš merginų. - Šiandien tu pabūsi už Čaplina.

Ji dar papudravo Sigitui žandus ir truputį padažė lūpas.

Kai į salę pradėjo rinktis internato mokytojai, svečiai ir auklėtiniai, Gudonytė vėl pasišaukė Sigitą ir liepė susipažinti su kažkoku jam besišypsančiu žmogum. Sakė, kad jis gerai pažįsta jo mamą.

- O kur ji dabar? - paklausė šis ir pamatė, kad tas dėdė negali ar nenori atsakyti.

- Jeigu nežino, tai kam jis mane trukdo? - svečiui girdint, Sigitas lyg ir pasiskundė ar net papriekaištavo auklėtojai ir nuėjo ieškoti Pusėtinios.

Apyrankėm, karoliais ir visokiais pakabukais švitruojanti ir barškanti muzikos mokytoja rikiavo „angeliukų“ chorą ir tvarkė visą vakaro programą.

Jurgis Jomantas, kurio vardo ir pavardės Gudo-nytė Sigitui nepasakė, dar tiesė ranką, norėjo sulai-kyti sūnų. Paskui iš tolo matė, kaip Sigitas tarsi apdujęs stovi pats vienas nuošaly ir be garso judina lūpas. Gal šitaip susikaupęs meldžiasi?

- Jis kartoja savo eilėrašį, - paaiškino Tilė. - Mes vėliau jį pasveikinsim, įteiksim dovaną ir pasikal-bėsime.

Pagaliau prie žiburiuojančios eglės pusračiu susėdo išsikvėpinę, šventiškai pasipuošę svečiai ir šeimininkai. Kalėdų Senelis ilgu purpuriniu drabu-žiu, paklaustas, ar jau galima pradėti, atsistojo, glos-tydamasis barzdą apžvelgė, apramino stovinčius auklėtinius ir savo ruožtu paklausė:

- Ar visi pasiruošę klausytis, veizėti ir sveikinti tuos, kurie čia pasirodys?

- Visi! - išgirdo atsakymą ir barkštelėjo lazda į grindis.

„Angelų“ choras užtraukė kalėdinę giesmę, „Tylią naktį“. *Juozapas* ir *Marija*, apsisiautę drobulėmis, *piemenėlių* lydimi atnešė suvystytą *Kūdikėlį Jėzų* ir paguldė prakartėlėj po egle. „Gul šiandieną jau ant šieno...“ - sidabriniais balsais giedojo *angeliukai*.

Sigitas nenuleido akių nuo savo „sesutės“. Juk ir ją kadaise žmonės atrado po egle. Paskui iškilmingai atžingsniavo trys puošnūs *karaliai* - patys didžiausi vienuoliktokai. Jie vos nenuvertė eglės, kol po šakomis padėjo *Vaikeliui* atneštas dovanas. Po to nusilenkė Marijai ir Juozapui ir liko stovėti kaip stuobriai Sigitui užstodami Eglutę. Taip ir nepakėlė pargriauto, kojas atkraginusio kupranugario.

Paskui trys dažytos panelės devintokės pasistai pydamos, pasikraipydamos angliškai smagiai sudainavo „Jingle Bells“. O jau tada, kai nutilo plojimai, prie eglutės išdygo direktorius Nevienareikšmis ir labai reikšmingu balsu visus pasveikino su šventėmis. Visiems dėkojo, visiems visko linkėjo ir pagaliau vėl perleido *iniciatyvą* Pusėtinai. Ji vėl žvangėdama papuošalais mobilizavo choristus ir paragino susirinkusius kartu sugiedoti „Laimingų šventų Kalėdų ir Metų Naujų“.

Po to dar grojo įvairūs muzikantai: fleita, smuiku, akordeonu. Tos trys devintokės sudainavo dar porą anglišku dainų... Sigitui belaukiant savo eilės išdžiūvo burna ir neabejotinai ištįso nosis. Jis jau norėjo išbėgęs dar kartelį nusišlapinti, bet išgirdo pranešėjos balsą:

- O dabar savo kūrybos eilėraščių padeklamuos mūsų naujokas, mūsų antrokas Sigitas Snaipa! Paplokim!

Ką darysi - Sigitas prasibrovė prie eglutės, kaukštelėjo naujais „Čaplino“ batais ir pradėjo:

Aš turėjau tėtį
Ir mamą turėjau -
Mes tada gyvenom
Dideliam name.
Aš buvau laimingas,
Juos abu mylėjau,
O jie manęs - ne...

- Neskubėk! Neskubėk!.. - išgirdo arba tik iš lūpų suprato, ką jam sako auklėtoja, Malonės Pilnoji.

Sigitas atsikvėpė ir baigė eilėraščių lėčiau ir dvigubai garsiau:

Aš turiu čia sesę,
Turiu šimtą brolių,
Tik man trūksta tėčio
Ir šunelio noriu.

Jis vėl kaukštelėjo kulnais ir nusilenkė. Girdėjo, kaip visi jam ploja, matė, kaip priekyje sėdinčios ponios braukia graudulio ašarą, o viena iškėlusi pliušinių mopsą jam šaukia:

- Turėsi šunelį, turėsi!

Dabar Sigitui jau tikrai reikėjo greičiau dumti ir surasti išvietę. Jis dar suskubo paimti tą žaislinį šunį ir pasakyti ačiū. Bet... glėbesčiuojamas jis jau nebesidavė.

Liūdnoji dalis

Nuo įtampos, nuo jaudulio Sigitui susuko vidurius. Jis ilgokai tupėjo žinodamas, kad netrukus čia bus nelengva surasti neužimtą vietą. Jau dabar iš salės sklido klegesys, Kalėdų Senelis tikriausiai dalijo dovanas. Sigitas niekada nesibrovė pirmutinis ir nemėgo akiplėšų. Kas liks, tas bus gerai.

Kai jis išėjęs iš kabinos mazgojosi rankas, į tualetą įlalėjo trys gerokai pritvinkę paaugliai. Prie dviejų didesnių prisiplakęs ir Dračas, antrojų tebe vadinamas Drakula.

- Ei, žiūrėkit! - sušuko jis. - Mūsų poetas su savo šunim! Žinok, Snaipa, - jie tave pažino, demaskavo.

Sigitas nežinojo žodžio „demaskavo“, bet jau numanė, apie ką jis kalba.

- Taip, čia mūsų pažįstamas ubagas! - nusišlapinęs apsidžiaugė Drakulos draugas. - Atsimeni, kaip aš nuspyriau tavo kepurę su pinigais?

Tai buvo tas pats vaikigalis, kuris jam skaudžiai spyrė į blauzdą, o kepurė jau buvo nuspirta.

- Įsivaizduojat - sėdi prospekte išsiskėtojęs, pini-
gaujasi! Apsisnargliavęs, daro štai tokias akis ir kau-
lija iš kiekvieno praeivio.

- Leiskit... - sumurmėjo Sigitas.

- Palauk, palauk! - sulaikė trečiasis. - O kur taip
skubi?

- Ubagas - kur? Prie dovanų... - šaipėsi Drakula.

- Na, gerai... Eik, susirink visas dovanas ir dumk
čia atgal. Pasidalysim.

- Girdi, ką tau sako? Spausk, kol mes čia parūky-
sim, - pridūrė tas, kuris jį atpažino. - Turbūt nenori,
kad visi žinotų, kas tu toks?

Skubėdamas atgal į salę Sigitas koridoriuj sutiko
švytinčią Eglutę. Ją už rankos vedėsi putli, gerašir-
diško veido ponias. Kiek rūstesnis akiniuotas vyras
apglėbęs nešė Eglei tekusias dovanas.

Pamačiusi Sigį ji kažką pasakė tiems žmonėms ir
pribėgusi linksmi sučiauškėjo:

- Įsivaizduoji, aš jiems patikau! Jie pasikvietė
šventėm ir greičiausiai mane įsidukrins.

- Tu pasakei, kad čia dar turi brolių? - paklausė
priblokštas Sigitas.

- Brolių? Ne, dar nesakiau. Bet tu nenusimink.
Vytenio gatvė visai netoli. Mes dažnai susitiksim.

- Šaunuolis, berniuk! - stabtelėjusi pasakė būsimoji Eglutės mama. - Jeigu ten tikrai tavo kūryba...

Sigitas pabijojo, kad prie jų neapsižliumbtų. Nebelaukdamas, ką jie dar jam pasakys, nubėgo nardydamas tarp vaikų ir suaugusiųjų. Prie salės durų pamatė stoviniuojančią auklėtoją Gudonytę ir tą vyriškį, kuris sakė pažįstas Sigito mamą. Jie tikriausiai dairėsi, kur jis prapuolė.

Sigitas Snaipa dabar ir su jais nenorėjo bendrauti, nebeieškojo salėj jam skirtos Kalėdų Senelio dovanos. Apsisukęs nudūmė atgal į bendrabutį. Savo kambaryje užsivilko striukę, užsimaukšlino megztą kepurę ir išėjo, pasiryžęs čia niekad daugiau nebegrįžti.

„Aš nebenoriu gyventi. Nieko man iš jūsų nereikia. Aš nebenoriu gyventi...“ - mintyse, o paskui jau ir pusbalsiu kartojo Sigitas eidamas pro švytinčias vitrinas, kartais nuklysdamas į gatvės vidurį, kad jį partrenktų koks nors automobilis.

Vienoj apledijusioj vietoj paslydo ir griuvo aukštiekninkas. Susitrenkė galvą, alkūnę. Bet skausmas šiek tiek jį prablaivė. Sigitas ryžosi surasti tą gatvę, kurią minėjo Eglė. Gal ten atsitiktinai pamatys ją pačią arba jos globėjus. Gal kas nors jam pasakys,

kur čia gyvena toks aukštas, akiniuotas ponas ir daug žemesnė storulė jo žmona...

Sigitas pats jiems pasakytų, kad Eglutė ir yra toji sesė, kurią jis minėjo savo eilėraštyje. Jis jokių būdu neprašytų, kad tie žmonės įvaikintų ir jį – Sigitas norėtų paskutinį kartą pašnekinti Eglę, atsisveikinti, nes ji jau niekad jo nebematys. Bet jam kaip tyčia iškrito iš galvos tos gatvės pavadinimas. Greičiausiai kažkokio kunigaikščio vardas. Jei dar kartą kas nors jį paminėtų, Sigitas iš karto prisimintų.

Pamatė gatve slidailiojantį kitą Kalėdų Senelį – taip pat barzdotą, su tokiu pat drabužiu, tik be dovanų maišo ir be lazdos.

– Seneli, – mandagiai kreipėsi Sigitas, – gal jūs pasakytumėt... Be Vytauto, kokių dar buvo kunigaikščių?

– Kunigaikščių? Na, ir klausimėlis!..

Gerai, kad šis Senelis, nors ir barzdotas, iš tiesų buvo jaunas, nepiktas ir gerai privaišintas.

– Pirmasis, kurį žinau, buvo Mindaugas, karalius... – ėmė vardyti įsikibęs į sieną, kad vėjas nepargriautų. – Po jo buvo Gediminas. Po Gedimino – Kęstutis ir Algirdas. Aš taip pat esu Algirdas... Paskui Vytautas, Kęstučio sūnus. O kas po Vytauto, nebežinau.

- Ačiū, - padėkojo Sigitas. - Buvo dar vienas. Gaila, kad jūs neatsimenat.

- Tai gal Kazimieras, šventasis?

- Ne, - atsiduso Sigitas. - Aš ieškau gatvės. Bet ne Kazimiero.

- O aš ieškau namo, kur esu pakviestas, - pasiskundė Senelis. - Gatvė lyg ir ta, o namas kažkur skradžiai...

Vis labiau šalo, vakaras virto naktim. Sigitas nebesitikėjo surasti Eglutės globėjų. Įsėdo į troleibusą ir nuvažiavo į geležinkelio stotį. Ten jį, užsnūdusį ant suolo, pažadino policininkas. Ėmė klausinėti, kodėl jis čia, o ne namie.

- Aš ieškau... vieno kunigaikščio, - apdujęs sumurmėjo Sigitas.

- Kunigaikščio? Mat kaip... O kaip ponaičio vardas? Pavardė?

- Sigitas Snaipa. Pamiršau gatvę, į kurią buvau kviestas. Pamiegojęs galbūt prisiminsiu.

- O kur tavo namai? Mes tave parvešim.

- Tėvai išėję, o aš pamečiau raktą, - melavo Sigitas. - Aš čia palauksiu iki ryto.

Policininkas nusivedė jį į savo skyrių ir pasiūlė atsigulti ant minkštasuolio. Sigitas girdėjo, kaip pareigūnai kažkam skambino telefonu, minėjo vardą

ir pavarde. „Man jau viskas vis tiek, aš jau nebeporinu gyventi“, – vėl pagalvojo bėglys ir netrukus užmigo.

Pabudęs paryčiais budinčio policininko paklausė, kur čia „gera vieta“. Jam parodė. Bet iš tualetu į policijos kambarį jis jau nebegrįžo. Sigitas nusprendė keliauti į Liuminio gatvę. Gal ten dar įmanoma kur nors prisiglausti. Ką nors vis tiek turėtų rasti – jei ne gyvenimą, tai mirtį.

Viena bėda - ne bėda

Ikiteisminio tyrimo kriminalistas Saulius Tidikas beveik nebejuokaudamas sakė, kad nė vienas geras darbas nelieka nenubaustas. Jis nesusilaikė neįgėlęs kai kuriems savo bendradarbiams:

- Dabar sėdėtų už naują žmogžudystę apkaltintas Jomantas, ir visiems būtų ramu...

Versalis pasistengė surasti tikrąjį kaltininką, susekė Silino gaują, tačiau dabar aiškėjo, kad pradėtam ikiteisminiam tyrimui greitai galo nebus. Lapsardako garažuose, pasirodo, jau seniai buvo slepiami ir ardomi atsarginėms dalims vogti automobiliai – jeigu savininkas nesutikdavo mokėti išpirkos. Kiti Silino žmonės kontroliavo narkotikais prekiaujančius čigonus. Tačiau iki šiol buvo neaišku, kuris iš trijų Silino apsauginių tą naktį nušovė Adolfą Snaipą. Du iš jų matė Nijolė Žemulytė. Vienas buvo užėjęs į naktinį klubą paimti iš Silino pavogto mercedeso raktelių, o kitas juos po kokios valandos grąžino ir pašnibždėjo šefui, kas padaryta. Pirmasis buvo suimtas ir visą kaltę mėgino suversti antrajam, kuris tebesislapstė ir kurį matė Karamelė. Tas

neabejotinai stengsis sudoroti vienintelę liudytoją jų visų byloje. Todėl Sauliui rūpėjo, kad Nijolei Žemulytei pavyktų nuo tokio pavojaus apsisaugoti.

Gudonytė ir Jomantas tą vakarą po koncerto klausinėjo antroku, ar jie kartais nematė dingusio Sigito. Prašė, kad jie apeitų visas klases ir kabinetus – gal jį kur netyčia užrakino... Klausinėjo visų sutiktų – gal jie ką nors žino apie tą berniuką, kuris prie eglutės deklamavo eilėraštį.

Jiems tik pavyko sužinoti, kad direktorius Nevienareikšmis leido ponams Skaistgiriams, internato svečiams ir geradariams, išsivežti atostogoms antrokę Eglę Kontrimaitę, Sigito suolo draugę, kurią jis vadino sesute.

Malonės Pilnoji ir Jurgis pamanė, kad su ja kartu išvažiavo ir Sigitas. Sužinojo Skaistgirių telefoną, paskambino – ne, Skaistgiriai parsivežė tik vieną Eglutę, kurią ketina įsidukrinti. Sutrikusi Eglė telefonu pasakė auklėtojai, kad jie buvo sutikę Sigitą, kai visi ėjo iš salės. Jis buvęs labai susijaudinęs ir dar labiau nusiminė sužinojęs, kad Eglė palieka jį vieną.

Sigito tėvas ir Tilė išsiskyrė iki rytojaus ryto, bet nei vienas, nei kitas visą naktį negalėjo užmigti. Spėliojo, galvojo, kur Sigitas galėjo ieškoti paguodos.

Abu skambino į ligonines, skambino į policiją, kol paryčiais Tilė Gudonytė gavo atsakymą, kad Sigitu Snaipa pasivadinęs berniukas nakvojo geležinkelio stotyje, policininkai jį ruošėsi parvežti į namus, bet jis truputį pamiegojo ir pabėgo.

Ar jie apieškojo geležinkelio stotį? Juk stotis gana didelė...

Sužinojusi, kad nauja policijos pamaina Sigitu nebesirūpino, stotyje nebeieškojo, ji ryžosi tai padaryti pati. Dar paskambino Jurgiui ir prisipažino klydusi – matyt, reikėjo anksčiau pasakyti Sigitui, kad Jomantas yra jo tėvas. Dabar ji nebedelsdama tai padarysianti.

– Jeigu dar pavyks jį surasti... – Jomanto balse jautėsi nerimas, o gal ir skaudus priekaištas Tilei.

Jeigu Jurgis nebūtų buvęs toks sujaudintas, rakindamas buto duris jis būtų pastebėjęs, kaip laiptais į apačią nustraksėjo kažkur skubantis vyriškis su odine striuke. Gal net būtų paklausęs, pas ką jis čia lankėsi, ko jam čia reikėjo. Ar tik tas tipas nešniukštinėjo prie jo durų?

Kai jis išbėgęs į kiemą apsidairė, vyriškis su odine striuke jau buvo dingęs.

Seniai jau sakoma: viena bėda – ne bėda. Iš tiesų kartais labai keistai grupuojasi įvykiai, lemiantys žmogaus gyvenimą. Tarsi paknopstom skubėdami į tą pačią vietą lemtingi įvykiai susiduria kaktomuša, griūva vienas ant kito, ką nors palaidodami arba kam nors atverdami kelią į ateitį. Ir kas tuos įvykius veja? Atsitiktinumas? Dievo pirštas? Likimas? Nežinia.

Laima Snaipienė Italijoje spėjo patirti ir juodo, ir balto. Pusvelčiui darbavosi vynuogyne, paskui *picerijoje* plovė indus. Vėliau susirado pagyvenusį našlį, kuris pasiūlė jai už jo ištekėti.

Tačiau Laimai pirmiau reikėjo išsiskirti su Adolfu Snaipa. Ji dar nežinojo, kad jo nebėra. Taip pat reikėjo nors kiek pasirūpinti Sigitu. Jeigu jo nesiėmė auginti tikrasis tėvas, gal jai pavyktų išsivežti sūnų į Italiją. Bėda, kad Laima dar nemoka itališkai. Būsimasis jos vyras Džiovanis „Tuberkuliozinis“ norėjo pamatyti to vaiko fotografiją ir labai stebėjosi, kad motina jos neturi.

Susiruošusi kelionei į Lietuvą Snaipienė manė turinti dar vieną išeitį: jeigu Adolfas bus „atvirtęs į žmogų“, gal ji liks gyventi su juo. Juk ir Laima nebe tokia, kokia išvažiavo. Dabar ji pasitrumpinus plaukus, atjaunėjus ir moderniai pasidažius. Jos ranki-

nėj – Adolfui skirta itališka striukė, o Sigitui – ausinukai, grotuvėlis, dar geresnis už tą, kurį turėjo Liubriko Algiukas.

Jomantas ir Gudonytė išvaikščioję geležinkelio stotį ir neradę Sigito viens kito paklausė, ką jie darytų, kur eitų, būdami to iškaudinto berniuko vietoj. Ir abu pagalvoję atsakė: eitų aplankyti savo buvusių namų. Tad Jurgis, ko gero, apsilenkė su juo važiuodamas į stotį!

Nuo šitos vilties pralinks mėję jiedu susirado taksi. Jurgis, jiems artėjant prie Liumino gatvės, suspaudė šlančią auklėtojos ranką ir pasakė:

– Pagaliau pamatysi, kaip aš gyvenu.

– Būtų geriausia, jeigu užėję ten galėtume sušilti visi trys, – atsakė Tilė.

– Tada gal jau nebenorėtum, kad aš, kaip tas čigonas, tau pasipirščiau iš trijų kartų?

– Gal... – nusileido Malonės Pilnoji. – Užtektų ir dviejų.

Sigitas namo klampojo pėsčias. Jis neturėjo pinigų. Be to, autobusai ta kryptimi važinėjo retai. Alkanam buvo šalta, pavargo. Jis nesitikėjo, kad ten,

Liuminio gatvės apleistam name, ras kur sušilti ir pavalgyti, bet kažkas jį ten traukė.

Štai jis jau priėjo baltų plytų tvorą. Išliko trys rausvi brūkšniai nuo vartų iki pat čia, kur baigiasi tvora. Praėjusį rudenį, netrukus po gaisro, Algis atsinešė iš sandėliuko keistokų, į morkas panašių burokėlių. Su jais kaip su kokiais *flomasteriais* visi trys – Sigitas ir Algis su Inga rašė ant sienos raides ir piešė žmogiukus. Paskui pastvėrė po vieną tokį burokėlį ir tekini palei tvorą nubrėžė po ilgą, vietomis vingiuotą brūkšnį. Tos linijos išliko iki šiol: viršutinė Algio, vidurinė Sigito, o Ingos – apatinė, žemiausia.

Štai ir tos raidės, ir tie žmogeliukai...

Čia jį aplenkė taksi automobilis. Sustojo prie vartų. Sigitas sulėtino žingsnį, stebėjo, kas iš jo išlips.

Ar gali būti? Arba jis sapnuoja, arba čia iš tikrųjų jo mama! Kodėl ji, pamačiusi Sigitą, nesustabdė taksi ir nepašaukė jo? Gal jau nepažino?

Moteris pasuko į tarpuvartę ir dingo Sigitui iš akių. Ir tada driokstelėjo šūvis. Paskui dar vienas.

– Mama! – suriko Sigitas ir puolė žiūrėti, kas ten atsitiko. Liejyklos kieme jis dar pamatė nubėgantį žmogų su odine striuke.

Laima Snaipienė gulėjo aukštelninka sniege ir išplėtus akis žiūrėjo į žiemos dangų, į šviesias properšas tarp pilkšvų debesų.

Beveik įkandin prie tų pačių vartų sustojo kitas taksi automobilis. Iš jo išlipo Jurgis Jomantas ir Tilė Gudonytė. Abu apsidžiaugė kieme pamatę stoviniuojantį Sigitą. Tik po kelių akimirku pastebėjo, kad jis stovi šalia mirštančios motinos.

Gudonytė mobiliuoju telefonu skambino greitai, skambino policijai, o Jurgis norėdamas užčiuopti pulsą palietė Italijos saulėj nurudusį Laimutės kaklą.

- Tu visai... - pažinusi jį pratarė Laima, bet nebeįstengė pasakyti „nepasikeitęs“.

- Tuoj atvažiuos greitoji, - ramino Jurgis.

Laima papurtė galvą ir vėl sunkiai pratarė:

- Aš tau palieku...

Pažvelgė į sūnų ir nebetarė jo vardo.

- Tu tik sužeista, - tikino Jurgis.

Ji vėl papurtė galvą ir sukuždėjo:

- Taip ir turėjo...

Nepasakė „būti“. Užgeso.

Policijos sekliai neabejojo, kad žudikui Laima Snaipienė pasirodė panaši į Nijolę Žemulytę.

Stebuklas

Atėjo pavasario atostogos. Tilė Gudonytė tapo Jomantiene. Sigitas į internatą nebegrįžo. Dabar jis turėjo tikrą tėtį, turėjo gerą pamotę, vadinosi Jomantu ir buvo antroklas jau kitoj mokykloj. Bet šunelio vis dar neturėjo.

Jurgis seniai baidėsi parodyti jiems savo gimtąjį kaimą, atgautą sodybvietę ir sakė, kad jie ten pamatys vieną stebuklą. Liumino gatvėj po visų tų įvykių gyventi jiems nesinorėjo, arti nebuvo mokyklos, o Tilės Gudonytės mergautinis butas trijų žmonių šeimai buvo per mažas.

Stebuklo tikėjosi ir Jonas Liubrikas, kuris sutiko juos kartu su Algiu nuvežti ir parvežti. Su Algiuku buvo bėda: jis nebeįstengė išsiversti be klijų arba kitokių kvaišalų. Dabar jis uostė kas pakliuvo, kas aitrčiau kvėpėjo ir svaigino: sintetinius dažus, acetoną, terpentinę ir net benzina. Motina įkalbėjo, kad jie nuvežtų į Kryžių kalną nors ir nedidelį kryžių su užrašu: „Viešpatie, padėk mūsų sūnui“. Pats Algis dar sukėlė gražų inkilėlį, ketino įkelti netoli kryžiaus

į koki medį, kad atlėkęs varnėnas „pačiulbėtų už jį“, padėtų išmelsti jam stiprybės ir valios.

Bet Kryžių kalne prie Šiaulių gauti leidimą ir vietą statyti kryžiui buvo ne taip paprasta. Pajutę, kad čia gali užtrukti iki vėlumos, jie dar pavaikščiojo po Kryžių kalną „kaip utėlės po šepetį“ (taip sakė susierzinęs Liubrikas) ir vėl susėdę į *folksvageną pasatą* su kryžium ant stogo leidosi toliau Telšių ir Skuodo kryptimi.

Algis sėdėdamas šalia Sigito muistėsi, kraipėsi tarytum ką pametęs ir galiausiai pakuždėjo draugui:

- Paskolink man savo batą.
- O kam tau?
- Jie kažkuo labai skaniai kvepia.

Nauji kinų gamybos Sigito batai iš tikrųjų dvokė kažkokia chemija. Sigitas matė, kad jo naujoji mama studijuoja kelių žemėlapi, ir nesunkiai įvykdė Algio prašymą. Tas pačiupo batą ir pasilenkęs ėmė godžiai jį uostyti.

- Algeli, ką tu ten darai? - vairuodamas automobilį paklausė jo tėvas.

Algis neatsakė, tik dar giliau panardino savo nosį į batą - skubėjo bent keletą kartų įkvėpti.

- Aš klausiu, ką tu ten darai? - pakartojo Liubrikas. - Gali nesakyti - matau... Ir kaip tau ne gėda?

Prieš draugą, prieš mokytoją... Verčiau čiulpk saldainį, žišk pirštą, kramtomą gumą žiaumok.

Algis gražino Sigitui batą ir nusigrėžęs pravirko. Jurgis Jomantas alkūne kumštelėjo Liubriką, kad tas nebesibartų, ir pamėgino sudominti vaikus kitais dalykais.

- Aš kartais randu jėgų džiaugtis, kai man nesi-seka, - tarė jis provokuodamas visus įsijungti į pokalbį.

- Sunku tuo patikėti, - pirmoji atsiliepė Tilė.

- Nesėkmė labiau įsimena, labiau žmogų praturtina negu sėkmė, - toliau kalbėjo jis. - Netikit?

- Abejojam, - atsiliepė mokytoja.

- Gerai, kad abejojat. O nuotykius mėgstate, taip?

- Mėgstam, - už save ir už Algį atsakė Sigitas.

- O kas yra nuotykis? Kaip jis atsiranda? Iš kokios nors nesėkmės. Kiekvienas nuotykis - tai išgyventas, garbingai įveiktas koks nors sunkumas. Kokia nors nugalėta bėda ar net peržengta nelaimė.

- Tai kad jis tos savo bėdos niekaip neįveikia, - atsiliepė Liubrikas. - Batus pradėjo uostyti!

- O kai įveiks, kada nors vairuodamas mašiną turės ką papasakoti, - atsakė Jurgis. - Nenusimin-kim. Grįždami tą kryžių pastatysim. O mano stebuklas jau nebetoli.

- Tèveli Jurgi, - taip Sigitas dabar vadino savo ìtèvį, - tai pasakyk, koks gi tas stebuklas.

- O pats žodis „stebuklas“, tavo manymu, kiek turi raidžių?

- Devynias, - atsakè Sigitas.

- O manasis - aštuonias.

- Negali būti.

- Tai ir yra to stebuklo dalis, - pasakè Jomantas.

Čia kalba nutrūko, nes jie jau priartèjo prie Salantų.

Keliauninkai dar užsuko į Orvydų sodybą, kur stūksojo aukštesnis už trobą akmenų kalnas. Tarytum apgriuvus arba nebaigta statyti pasakų pilis, papuošta kalinèto akmens plokštèm, skulptūrom, šaknim į viršų „augančiais“ medžiais ir kitokiom keistybèm.

Bet reikèjo skubèti, nes Mosèdyje jų laukè telefonu perspètas patsai Akmenų karalius Vaclovas Intas. Berniukams jis buvo panašus į Kalèdų Senelį arba į senovès lietuvių vaidilą. Jurgiui Intas atrodè sumažèjæs, tik žila barzda gerokai pailgèjus, beveik siekianti juosmenį. Vaclovo balsas tebebuvo jauna-tviškai skambus ir akys tokios pat linksmi švytin-čios, žvitrrios.

Intas sumažėjęs, o akmenys tarsi išaugę. Svečiai nebuveliai neteko žado pravažiuodami pačių didžiausių akmenų rikiuotę. Kas čia juos sugebėjo atristi ir taip tvarkingai tarp medžių sustatyti? Intas patvirtino, kad prie to šiek tiek prisidėjo ir Jurgis, kai tebebuvo mažkiek didesnis už Sigitą ir Algį.

Paskui jau pats Jurgis parodė girnapusių alėją, vedančią į daktaro Into buveinę – akmenų muziejų parko vidury. Anksčiau tam keliukui buvo duotas ilgas, bet gražus pavadinimas iš žemaitiškos dainelės: „Ried ratai, ried rateliai, ried mažieji tekinėliai“.

Iki saulėlydžio jie dar apvaikščiojo visą išradingai akmenimis išgražintą Mosėdžio miestelį. Jomantienė pamatė mokyklą, kurioje galbūt jai teks mokytojauti. Bet išpūdingiausias buvo muziejus ir pačių įvairiausių akmenų parkas aplink daktaro Into namus. Žinoma, čia buvo ir medžių, augo reti krūmai, tvenkinyje plaukiojo nematytos, labai retos antys ir tingios auksinės žuvelės. Daug kur žydėjo baltų ir violetinių kroko kuokšteliai.

– Žinot, dėl ko aš nenustojau stebėtis? – lazda pasirėmęs prie saulėj išilusio akmens tarė Vaclovas Intas žvelgdamas į Algį, į Sigitą. Jis norėjo, kad berniukai tatai įsidėmėtų. – Juk visi tie medžiai, paukščiai, bitės, gėlės... pagaliau mes patys, mano lazda

ir mano barzda – viskas iš to paties akmens, iš tos pačios materijos!

Ir čia jis pakartojo tą patį žodį, kurį jie linksniavo savo kelionėje:

– Stebuklas! Tikras stebuklas. Tik mes prie jo pripratom ir nustojom stebėtis.

Vis dėlto jie kažką pajuto. Gal tų žodžių „sielą“, gal ypatingą Akmenų karaliaus aurą. O gal kvepiančią žemę pavasarėjančio ir vakarėjančio Mosėdžio ramumą.

Svečiai turėjo pasiėmę miegmaišius, apklotus, todėl nakvodami daug rūpesčių šeiminkui nesuteikė. Rytą papusryčiaavę, padėkoję jie vėl susėdo į Liubriko „vežėčias“ ir po kelių minučių Jurgis Jomantas pasakė:

– Štai ir atvažiuom.

Čia buvo jo gimtoji sodybvietė. Iš trobos tebuvo likę vien pamatų akmenys. Iš buvusio sodo – dvi senos obelys, kriaušė ir gražus ąžuolas, pasodintas tada, kai gimė Jurgis.

Visi matė, kaip jis susigraudino, kai rodė šiaurėj atsivėrusias platumas, o pietuose patvenktą Bartuvą, toliau – akmeningas kalvas ir miškus. Berniukai ilgokai nesiryžo klausti, o kurgi tas žadėtasis stebuklas. Bet Jurgis pagaliau ir pats prisiminė:

- Tiesa, aš jums dar neparodžiau stebuklo... Įsivaizduokit - sugrižęs neberadau nei trobos, nei daržinės, nei tvartų... (Visi suprato, žinojo, kur jis keletus metus buvo pradingęs.) Ir šulinys, - pasakojo jis, - jau buvo užakęs... Bet savo girnapusę, kuri kabojo ant svirties, atradau. Skruzdės išgelbėjo. Susimetė po apačia ir dar ant viršaus visą kalną šapelių sunešė. Aš taip nudžiugau, kad net apsiverkiau. Ir pasakiau sau: anksčiau ar vėliau aš čia sugrišiu, aš čia gyvensiu. Mes čia gyvensim.

Ieškodamas pritarimo jis pažvelgė į Tilę, pažvelgė į sūnų ir nusivedęs parodė eglišakėm pridengtą girnapusę. Ant jos Jurgis Jomantas buvo ratu iškalęs vienintelį žodį STEBUKLAS. Jam užteko aštuonių raidžių - ta pati „S“ ženklino žodžio pradžia ir pabaigą.

- Atsistokit, pastovėkit ant jos, - patarė Jomantas. - Mes paeisim į šalį, o jūs netrukus pajusit tą patį, ką aš pajutau. Visi geri norai, visi troškimai išsipildys. Pajuskit, patikėkit, kad stovit ant labai kieto ir daug mačiusio pagrindo.

Pastovėjo visi iš eilės. Paskui Liubrikai, tėvas ir sūnus, nusprendė niekur savo kryžiaus nebevežti - pastatė jį čia, prie to stebuklingo akmens. Ir tą inkilą

berniukai be didelio vargo įkėlė į šalimais augantį ąžuolą.

- Na, štai... - pasidžiaugė Jurgis. - Kryžius jau stovi, namelis yra - netrukus parsiras ir gyventojai.

Suaugusieji dar nuėjo pasidairyti prie upės, o Sigitas ir Algis pasikeisdami vis stoviniavo ant girnų akmenų. Užvertę galvas žiūrėjo, kaip vieversys (žemaičių ir latvių vadinamas cyruliu) kabojo padangėj tarsi ant nematomo siūlelio pakabintas, ilgai cyruliavo, tilindžiavo kaip stiklo varpelis, pas-
kui staiga lyg atitrūkęs krito žemyn, bet nesudužo.

2003-2004